

ÅRSBERETNING FOR 2016

1. Virksomhetens art og lokalisering

Landsforeningen for Hjerte- og Lungesyke (LHL) er en landsomfattende interesseorganisasjon for hjerte-, kar og lungesyke og deres pårørende. Organisasjonen skal ivareta hjerte-, kar og lungesykes interesser ved å være talerør for, samt å fremme deres sak inn mot det offentlige og i samfunnet forøvrig.

Interesseorganisasjonens virksomhet er organisert med et sekretariat i Storgata 33 i Oslo, fylkesutvalg og lokale lag. Fylkesutvalget skal bygge nettverk gjennom å arrangere lagsamlinger samt tilrettelegge for styrking og deling av kompetanse innenfor likemannsområdet, studieområdet, brukermedvirkning og LHLs kampanjer. Fylkesutvalg skal også være et koordinerende mellomledd mellom den sentrale organisasjonen og lokallagene. Fylkesutvalgene inngår som en del av LHL. Enkelte fylker vil drive tilleggsaktivitet i egen regi. Lokallag er selvstendige enheter og inngår ikke i regnskapet til LHL.

LHL med datterselskaper har i løpet av det siste året, videreført omstillinger i driften. LHLs sentralstyre fattet i september 2015 beslutning om en ny styringsmodell for LHL-gruppen. Denne beslutningen har medført at selskapene LHL Holding AS, LHL Eiendom Holding AS og LHL-klinikkene AS har blitt avvirket i løpet av 2016. Aktiviteten i selskapene inngår etter avviklingen i LHL. Fra og med den 1. januar 2016 er driften i LHL-klinikkene overført til LHL gjennom en virksomhetsoverdragelse. Transaksjonen er gjennomført som en virksomhetsoverdragelse til virkelig verdi. Virkelig verdi oversteg bokførte verdier og har som en følge av dette resultert i et positivt resultat på finansposter i LHL. LHL-klinikkene har arbeidet videre med relokalisering av virksomheten ved Feiringklinikken og Glitreklinikken til et nytt sykehusbygg ved Gardermoen. Forhandlinger om husleiekontrakt ble konkludert i juni 2015 og det ble tegnet en leieavtale på 25 år.

LHL ervervet i 2016 selskapet Vertikal Helseassistanse AS gjennom det nyetablerte selskapet Helseassistanse Holding AS. Oppkjøpet er en del av LHLs strategiske satsing som en viktig aktør innen helse og tilknyttede områder.

LHL ervervet i 2016 også Osebergklinikken. Kjøpet er gjort gjennom selskapet LHL-klinikkene Oseberg – Norlandia AS som er eiet 50% av LHL og 50% av Norlandia-gruppen.

I 2017 har LHL ervervet selskapene NIMI AS og KAL-klinikkene som driver dagbaserte tjenester samt trening og rehabilitering innenfor flere medisinske områder.

LHL-klinikkene

I tråd med LHLs vedtekter og LHLs strategi, driver LHL-klinikkene pasientrettede tilbud flere steder i landet.

LHL-klinikkene yter sine tjenester gjennom 2 klinikker - Feiringklinikken og Glitreklinikken – og 5 rehabiliteringsinstitusjoner – LHL-klinikkene Skibotn, LHL-klinikkene Bergen, LHL-klinikkene Røros, LHL-klinikkene Trondheim samt LHL-klinikkene Nærland på Jæren.

Feiringklinikken, som ligger i Eidsvoll kommune, er en spesialklinikk for behandling av voksne hjertesyke. Klinikken åpnet i august 2001 en egen avdeling for hjerterehabilitering. Feiringklinikken startet i januar 2011 opp med ablasjonsbehandling (hjertereflimmerbehandling). Det ble i 2015 tegnet en ny løpende rammeavtale med Helse Sør-Øst. Slik avtale omhandler de aktivitetene i LHL-klinikkene som finansieres gjennom Helse Sør-Øst. Avtalen gir et godt grunnlag for forsvarlig drift av rehabiliteringsvirksomheten. For den kardiologiske virksomheten er det tegnet ytelsesavtale for 2017 med Helse Sør-Øst (RHF). Avtalens omfang er lavere enn tidligere år. Aktiviteten ved klinikken på Feiring skal som følge av etablering av nytt sykehus flytte sin aktivitet til Gardermoen i 2018.

Glitreteknikken er en spesialklinikk for behandling og rehabilitering av lungesyke og er lokalisert i Nittedal kommune. Ventelister til klinikken er lange og pasienttilstrømningen stor. Aktiviteten ved klinikken gir et forsvarlig overskudd. I 2013 ble det etablert poliklinisk tilbud til hjerte- og lungesyke ved Glitreteknikken. I siste avtale med Helse Sør-Øst (RHF), har Glitreteknikken oppnådd priser og volumer som gir grunnlag for forsvarlig drift. Også Glitreteknikken er omfattet av planer om etablering av nytt sykehus og flytting av aktivitet til Gardermoen.

LHL-klinikkene Skibotn ligger i Skibotn, Storfjord kommune. Institusjonen har avtale med Helse Nord (RHF) som gir grunnlag for forsvarlig drift. Avtalen dekker områdene hjerte-, lunge-, kreft og fedmerehabilitering. Klinikken i Skibotn har også avtale med NAV knyttet til arbeidsrettet rehabilitering som gir gode bidrag til driften.

LHL-klinikkene Røros ble offisielt åpnet 17. februar 2003 og fikk godkjenning som rehabiliteringssenter i juni samme år. Institusjonen har gjennom flere år etablert et tjenestetilbud spredt på flere pasientgrupper og har avtaler både med Helse Midt-Norge og NAV. Et samarbeid med Kreftforeningen har resultert i at senteret, etter avtale med Helse Midt-Norge, startet med kreftrehabilitering våren 2008. Det drives også fedmerehabilitering. Det foreligger avtale med Helse Midt som gir grunnlag for forsvarlig drift. LHL-klinikkene Røros mistet i 2015 en avtale med NAV om dagrehabilitering. I den forbindelse valgte man sammen med Røros kommune å startet opp asylmottak for mindreårige i lokalene på Moan Gård. Våren 2017 har UDI sagt opp avtalen med Røros kommune om drift av asylmottak. Dette vel medføre at aktiviteten legges ned per juli 2017. Det jobbes med alternativ drift i lokalene.

LHL-klinikkene Trondheim ble etablert i 2009 som en underavdeling til LHL-klinikkene Røros. Høsten 2016 besluttet man at avdelingen i Trondheim skulle løsrives og driftes som en egen klinikk. Avdelingen har gjennom hele perioden hatt som formål å tilby dagrehabilitering av hjerte- og lungesyke samt andre aktuelle pasientgrupper gjennom avtale med Helse Midt-Norge og NAV. Institusjonen må til en hver tid arbeide for å utnytte sin kapasitet og det er utfordringer knyttet til å skape lønnsom drift ved institusjonen.

LHL-klinikkene Bergen har fra april 2016 drevet sin virksomhet på Nesttun i Bergen. Man valgte å flytte den eksisterende rehabiliteringsvirksomheten fra Krokeide i Fana i Bergen kommune til nye lokaler på Nesttun. Rehabiliteringsvirksomheten driver primært med hjerterehabilitering knyttet opp mot avtale med Helse Vest (RHF). Prising i denne avtalen er slik at man er i stand til å drive med en forsvarlig økonomi. Klinikken i Bergen tilbyr også et døgntilbud for Arbeidsrettet Rehabilitering i regi av NAV. Samtidig med at man flytte til Nesttun startet man opp et poliklinikktilbud der man tilbyr helsetjenester innenfor et vidt spekter, men med basis i hjerte- og lungepasienter. Dette var et nystartet tilbud våren 2016 og man jobber fortløpende og aktivt med å øke pasientvolumet for poliklinikken både med hensyn på forsikringspasienter og privatbetalende pasienter.

LHL-klinikkene Nærland driver sin virksomhet i lokaler på Nærland på Jæren. Her drives i tillegg til hjerte- og lungerehabilitering også fedme- og kreftrehabilitering. Tilbudet drives i leide lokaler. Aktiviteten

er regulert av samme avtale med Helse Vest (RHF) som gjelder for LHL-klinikkene Bergen og gir følgelig grunnlag for forsvarlig drift.

Som et ledd i den videre utvikling av tilbud, er det besluttet at virksomhetene på Feiring og Glittre skal samlokaliseres i et nytt og moderne sykehusbygg ved Gardermoen. Hjerte- og lungevirksomheten ved disse klinikkene vil utgjøre kjernen i virksomheten i det nye sykehuset. Det arbeides også med flere nye pasienttilbud som vil bli realisert når sykehuset på Gardermoen er ferdigstilt. Arbeidet med samlokalisering og realisering av ideen om et nytt moderne sykehus ved Gardermoen ble igangsatt høsten 2012. Utredningen ble fullført i 2013. Konklusjonene fra arbeidet ble høsten 2013 lagt frem for LHLs landsmøte som med stort flertall vedtok at slik etablering kan skje. Slik etablering betyr betydelige investeringer men også nye inntektsmuligheter for LHL og ikke minst et bredere tilbud til LHLs interessegrupper og andre. Sommeren 2013 inngikk LHL en rammeavtale med Aspelin Ramm Eiendom (ARE) om bygging av nytt sykehus. ARE skal stå som utbygger av sykehuset, som planlegges i tett dialog med LHL. Forhandlinger om leiekontrakt ble konkludert i juni 2015. Aspelin Ramm er byggherre i prosjektet mens det svenskeselskapet Hemfosa AB er med som investor i prosjektet. Byggearbeidene ved det nye sykehuset ble startet høsten 2015 og det legges opp til at LHL kan flytte sin drift inn i bygningen i starten av 2018.

Våren 2017 ser man at byggearbeidene på Gardermoen har kommet svært langt. Bygget er ferdig reist og man har kommet svært langt med arbeidene også inne i bygget. Selskapet ÅF Advansia er engasjert av LHL som prosjektledere. Prosjektet er i rute og etter planen skal LHL overta bygget fra 1. februar 2018.

Eiendomsvirksomheten

Fra 2010 er forvaltningen av LHLs eiendommer håndtert av ekstern aktør – BASALE. I 2012 ble LHL Eiendom Holding AS etablert og man etablerte et selskap for hver institusjonseiendom som LHL-gruppen besitter. Selskapene ble etablert som døtre av LHL Eiendom Holding AS. Som beskrevet over ble LHL Eiendom Holding AS avviklet høsten 2016 og eiendomsselskapene ligger nå i direkte eie under LHL.

Som følge av landsmøtets beslutning om å flytte driften på Feiring og Glittre inn i nye lokaler på Gardermoen, ble disse eiendomsverdiene kraftig skrevet ned i 2013. For eiendommen Glittre er det gjort ekstra avskrivninger som følge av at det er tegnet kontrakt om overdragelse av eiendommen i 2017. Akselererte avskrivninger skal reflektere verdi på eiendommen på overtakelsestidspunktet. Det har i lengre tid blitt jobbet med et salg av eiendommen på Feiring parallelt med at det er igangsatt arbeid med å se på alternativ aktivitet ved eiendommen etter at dagens virksomhet er flyttet til Gardermoen. Eiendommen på Feiring er totalt sett nedskrevet med MNOK 90,8 per utgangen av 2015. Av disse utgjorde MNOK 2 forhold knytte til hendelser før etablering av selskapet Feiring Eiendom AS. I forbindelse med at man vinteren 2017 har mottatt et bud på eiendommen har man valgt å reversere tidligere års nedskrivninger med totalt MNOK 88,8 som har effekt for regnskapet 2016.

Det har vært kjent at man over en tid har arbeidet med å selge eiendommen på Røros. I september 2016 lykkes man med å inngå en salgavtale med en privat aktør. Eiendommen ble solgt med en avtale om 12 års tilbakeleie av lokalene med tanke på fortsatt drift av LHL-klinikkene Røros.

Driften i den samlede eiendomsvirksomheten gir et overskudd på MNOK 119. Inkludert i dette tallet er MNOK 88,8 i reverserte nedskrivninger på eiendommen Feiring samt gevinst ved salg av eiendommen på Røros på MNOK 28,5. Den samlede driften forøvrig bidrar med et overskudd på MNOK 1,7.

LHL Holding AS

LHL Holding AS har hatt som primæroppgave å være konsernbank samt være eier av LHL-klinikkene AS, og eiendomsvirksomheten. Som følge av sentralstyrets vedtak om ny styringsmodell er selskapet oppløst i 2016. Rollen som konsernbank og aksjeeier ligger heretter i LHL. Selskapet har ikke hatt ansatte i 2016. Ledelsen av selskapet har blitt ivaretatt av LHL.

Vertikal Helseassistanse AS

Aksjene i Vertikal Helseassistanse AS ble kjøpt av LHL via det nyopprettede selskapet Helseassistanse Holding AS i april 2016. Vertikal Helse er en medisinsk kompetansebedrift som tilbyr et bredt spekter av tjenester. Selskapet er Norges største leverandør av helseforsikring og tilbyr også andre helsetjenester til private, bedrifter og organisasjoner. Vertikal Helse har en markedsandel på 32% i markedet for helseforsikring. Helseforsikring er hovedproduktet, i tillegg tilbyr man tannforsikring, medisinske on-line tjenester og medisinsk formidling. Virksomheten har over 155 000 medlemmer. Vertikal Helseassistanse AS ble startet i 1998 for å tilby helseforsikring til bedrifter, organisasjoner og kommuner. Hensikten er å bidra til redusert sykefravær og kortere ventetid i helse-Norge. Vertikal Helse har utviklet seg til å bli Norges ledende leverandør av helseforsikring og er Norges største private innkjøper av helsetjenester. Kjøpet av Vertikal Helse er et ledd i LHLs strategi med hensyn på å styrke sin posisjon som en vesentlig aktør innen helse.

LHL-Klinikkene Oseberg – Norlandia AS - Osebergklinikken

Osebergklinikken ligger i Nøtterøy kommune nær Tønsberg, og er en medisinsk klinikk som leverer tjenester områdene urologi, hud, gynekologi, allmenntilleggsmedisin og annet. LHL ervervet 50% av aksjene i selskapet i desember 2016. Resterende 50 % av aksjene eies av Norlandia-gruppen.

LHLs Internasjonale tuberkulosestiftelse

LHL etablerte i 2012 en egen stiftelse som håndterer LHLs internasjonale og nasjonale arbeid med tuberkulose. Stiftelsen hadde sitt første driftsår i 2013. Stiftelsens arbeid er ikke en del av konsernets aktivitet. Stiftelsen utfører arbeide for svært mange tuberkuløse i mange land på 3 kontinenter samt i Norge.

2. Fortsatt drift

Etter store omstillinger har LHL-gruppen i løpet av de siste årene levert tilfredsstillende resultater knyttet til sin drift. 2016 ble imidlertid et år hvor den kliniske virksomheten gikk med underskudd. Hovedforklaringen på slikt underskudd er at kjøp fra Helse Sør-Øst er redusert. Som en konsekvens av slik reduksjon i kjøp i løpet av 2016 ble det gjennomført betydelige kutt i kostnader i så vel den kliniske driften som i medlemsorganisasjonen. Det vil i 2017 bli arbeidet videre med effektivisering samt realisering av

synergier mot oppkjøpte virksomheter og i forbindelse med samlokaliseringen av virksomheten i LHL-klinikkene Feiring, LHL-klinikkene Glittre og LHLs administrasjon på Gardermoen.

Det har i 2016 vært enkelthendelser som gir store effekter for regnskapet. Omorganisering av konsernet, både med hensyn på flytting av klinikkvirksomheten inn i LHL og avvikling av selskaper har gitt store enkelteffekter i morselskapets regnskap. For konsernet har salg av eiendommen på Rørøs gitt en stor gevinst og kjøpet av Vertikal Helse har gitt regnskapsmessig store endringer både i resultat og balanse for konsernet. Investeringen i Vertikal Helse vurderes å gi ytterligere muligheter til å skape vekst og nye inntekter i fremtiden. Virksomheten i Bergen flyttet i april 2016 inn i nye lokaler på Nesttun i Bergen. I den forbindelsen utvidet man tilbudet fra tidligere å være en ren rehabiliteringsinstitusjon til nå også å tilby dagbaserte tilbud og polikliniske tjenester.

Vinteren 2017 har LHL kjøpt aksjene i henholdsvis NIMI AS, KAL Klinikken AS og KAL Klinikken Privat AS. Disse investeringene er i tråd med LHL sin strategi i forhold til å være tilstede der folk bor og på den måten øke sin tilgjengelighet for både medlemmer og andre. Virksomheten i disse selskapene passer godt sammen med LHL sin eksisterende virksomhet og man forventer at dette vil generere økt pasientstrøm til det nye sykehuset på Gardermoen. Fremover forventer man at etableringen av nye tilbud ved Gardermoen og synergier ved å samle driften ved Feiring og Glittre vil gi positive effekter for inntjeningen i klinikkvirksomheten og gi en større differensiering av inntektsmulighetene i virksomheten. Det vil i årene fremover arbeides videre med etablering av tilbud i de større befolkningssentra i tråd med LHLs vedtatte strategi. Forutsetningen for fortsatt drift er lagt til grunn ved utarbeidelse av årsregnskapet 2016.

3. Arbeidsmiljø

Det generelle arbeidsmiljøet i LHL og underliggende virksomheter vurderes som godt. Det har vært noe usikkerhet og uro i de institusjoner og virksomheter hvor det er gjennomført eller planlegges omstillinger. Omorganiseringene og restruktureringene gjennomføres i tråd med lovbestemmelser som regulerer drøftinger og involvering av ansatte. Fravær pga sykdom i LHL i 2016 på 5,8 %. Langtidsfravær utgjorde 4,1 %. Ledelsen har faste møter med ansattes tillitsvalgte og vurderer løpende tiltak i forhold til arbeidsmiljø.

Virksomheten er ikke fast tilknyttet bedriftshelsetjeneste, men kan ved behov bestille tjenester. Klinikk virksomheten er tilknyttet bedriftshelsetjeneste som er totalleverandør. Virksomheter utenfor Østlandet benytter lokale underleverandører. Fra 2004 er LHL en inkluderende arbeidslivsbedrift (IA). Det er ikke registrert alvorlige skader i konsernet i 2016.

4. Ytre miljø

Virksomheten til LHL påvirker ikke det ytre miljø i vesentlig grad eller i større grad enn sammenlignbare virksomheter.

5. Likebehandling

LHL har som mål å være en arbeidsplass der det ikke diskrimineres på bakgrunn av etnisitet, nasjonal opprinnelse, hudfarge, språk, religion og livssyn. LHL tilstreber full likestilling mellom kvinner og menn. LHL har i sin policy innarbeidet forholdet rundt likestilling som tar sikte på at det ikke forekommer forskjellsbehandling grunnet kjønn i saker som for eksempel lønn, avansement og rekruttering. LHL har tradisjonelt rekruttert fra miljøer hvor antall kvinner og menn er jevnt representert.

Av LHLs ansatte er 499 kvinner. Dette utgjør 78%. I sentralstyret er 5 av 13 medlemmer kvinner. Dette utgjør 38 %.

LHLs Ledergruppe består av 8 kvinner og 5 menn.

6. Selskapets stilling og resultatet av virksomheten

Etter styrets oppfatning gir det fremlagte årsregnskap for regnskapsåret 2016 et forsvarlig uttrykk for foreningens stilling og resultatet av virksomhetene. Utover det som fremgår nedenfor og årsregnskapet, kjenner ikke styret til andre forhold vedrørende markedsforhold og prisutvikling som er av interesse for å bedømme selskapet.

Årets regnskap viser et overskudd etter skatt for LHL-gruppen på MNOK 85,8. For enheten LHL som omfatter LHL-klinikkene og medlemsorganisasjonens aktivitet vises et overskudd på MNOK 182,0.

Resultatet for LHL-gruppen er sterkt påvirket av gevinst ved salg av eiendommen Røros Rehabiliteringssenter som utgjør MNOK 28,5. I tillegg har man foretatt en reversering av tidligere nedskrivning på eiendommen på Feiring i regnskapet for 2016 på totalt MNOK 88,8 som følge av at man har mottatt et bud på eiendommen som overstiger fastsatt eiendomsverdi fra tidligere års regnskap. Korrigert for slik resultateffekt foreligger et underskudd etter skatt på MNOK 31,5 og et driftsresultat på minus MNOK 32,7.

For LHL er resultatet preget av engangseffekter av gjennomført omorganisering av konsernet samt effekter på verdi av aksjer i døtre som følge av reverserte nedskrivninger. Andre finansinntekter og andre finanskostnader fra disse transaksjonene bidrar netto med MNOK 180 i positiv effekt. Avviklingen har også hatt EK-effekt. Korrigert for slik resultateffekt foreligger et overskudd på MNOK 2,0. Driftsresultatet påvirkes ikke av transaksjonen.

Som følge av erverv av aksjer i selskapet Vertikal Helseassistanse fremkommer goodwill og immaterielle eiendeler i konsernregnskapet for 2016. Goodwill avskrives over 10 år. Avskrivningshorisont er valgt ut fra en vurdering av markedsmessige og avtalemessige forhold i helseforsikringsmarkedet. Immaterielle eiendeler knyttet til oppkjøpet av Vertikal Helseassistanse fremkommer etter vurdering av identifiserbare merverdier knyttet til oppkjøpet. Immaterielle eiendeler består av kundeportefølje, merkevare og leverandøravtaler. Kundeportefølje og merkevare avskrives over 10 år. Avskrivningshorisont er valgt ut fra vurdering av markedsmessige forhold. Merverdi knyttet til leverandøravtaler vurderes å ha en noe kortere levetid, og avskrives over 3 år fra oppkjøpstidspunktet. Se for øvrig eget avsnitt med beskrivelse av virksomhetene.

Sammenlikningstallene for LHL viser store avvik som følge av at klinikkdriften fra og med 2016 er overdratt til LHL. Morselskapets tall for 2016 inneholder således både virksomheten i pasientorganisasjonen og klinikkdriften. Pasientorganisasjonen isolert viser positive resultater som følge av store testamentariske gaver, god omsetning for lotteriet og stabile inntekter knyttet til medlemsmassen. Resultatene i klinikkvirksomheten er preget av at man blir presset på både volum og pris fra sine samarbeidspartnere og da særlig helseforetakene. Det arbeides kontinuerlig med å redusere usikkerhet på inntektssiden samt redusere kostnader på driften.

LHL-gruppen har et covenants-krav fra DNB tilsvarende egenkapitalandel på 30% for gruppen, samt EBITDA (driftsresultat før av-/nedskrivninger og finansposter) på 50 mill. Disse covenants er knyttet til lån på eiendommene Feiring og Glittre. I forbindelse med kjøp av selskapet Vertikal Helseassistanse AS valgte

LHL å finansiere deler av oppkjøpet gjennom Handelsbanken og byttet i den sammenheng hovedbankforbindelse. Coventans knyttet til oppkjøpsfinansieringen krever 40% egenkapital samt en gjeldsgrad sett i forhold til EBITDA på 3,25.

Egenkapitalandelen for gruppen pr årsslutt 2016 er 53,5 %, og for LHL 61,0 %. For 2015 var egenkapitalandelen på hhv 62,9 % og 84,8 % (før omorganisering av LHL-klinikkene). EBITDA for LHL-gruppen er på MNOK 76,7 i 2016. LHL viser en EBITDA på MNOK 1,8. For 2015 var EBITDA hhv. MNOK 68,8 og minus MNOK 6,3. Det foreligger ingen brudd på covenants.

Likviditet

LHL-gruppen har gjennom 2016 hatt en tilfredsstillende likviditet. Langsiktig gjeld i LHL-gruppen er økt med MNOK 79 i 2016. Endringen skyldes innfrielse av gjeld til Innovasjon Norge i forbindelse med salg av eiendommen på Røros på MNOK 52. Motsatt har man finansiert deler av oppkjøpet av Vertikal Helseassistanse AS med et lån i Handelsbanken på opprinnelig MNOK 155. Ved årsslutt var restgjelden her MNOK 140. Øvrig reduksjon på MNOK 9 er knyttet til ordinær nedbetaling av gjeld på eiendommen på Feiring. LHL-gruppen har en konsernkontoordning i Handelsbanken. Samlet bankbeholdning i LHL-gruppen var pr. 31.12.2016 var MNOK 223 inklusive plasserte midler. I LHL var likviditetsbeholdningen MNOK 32 pr. 31.12.2016. LHL har en kassakredittramme på MNOK 23. Per årsslutt 2016 var kassakredittoptrekket ikke benyttet.

Netto likviditetsendering fra virksomheten i konsernet i 2016 var på minus MNOK 57,5. Resultat før skatter på MNOK 80,6. Differansen skyldes hovedsakelig:

- Kjøp av Vertikal Helseassistanse AS, salg av eiendommen Røros Rehabilitering, nedbetaling av selgerkreditt fra Krokeide Videregående Skole og andre investeringer bidrar med en negativ kontantstrøm på MNOK 242
- Opptak av lån i forbindelse med oppkjøpsfinansiering av Vertikal Helseassistanse AS, nedbetaling av gjeld knyttet til eiendommen på Røros samt annen nedbetaling av gjeld bidrar netto med en positiv kontantstrøm på MNOK 79
- Effekter av reverserte nedskrivninger knyttet til eiendommen Feiring, gevinst ved salg av eiendommen Røros, avskrivninger, effekt av kalkulert pensjonskostnad, endringer i kundefordringer og andre tidsavgrensingsposter utgjør en positiv kontantstrøm på MNOK 24,4.

Samlet kontantstrøm i LHL var på MNOK 39,5. Resultat før skatt er på MNOK 178,1. Differansen skyldes hovedsakelig:

- Utlån til Helseassistanse Holding AS med MNOK 400
- Netto gevinst ved avviklingsoppgjør for LHL-Klinikkene og Holdingselskapene på MNOK 105
- Reversering av nedskrivning aksjer i Feiring Eiendom MNOK 75,6
- Mottatt optrekk konsernkontoordning MNOK 144
- Mottatt oppkjøpsfinansiering i forbindelse med Vertikal Helse, innbetaling av gjeld fra konsernselskaper samt innfrielse av annen gjeld utgjør totalt MNOK 271 i positiv kontantstrøm
- Mottatt kontantbeholdning på MNOK 210 i forbindelse med avvikling av konsernselskaper
- Andre poster utgjør MNOK 33,6

Inntekter og kostnader

Inntekter

For LHL-gruppen er inntektene økt med MNOK 113. Økningen forklares ved kjøpet av Vertikal Helseassistanse AS i april 2016. Økningen som følge av dette utgjør MNOK 83. I tillegg har man for gruppen fått en gevinst på MNOK 28,5 knyttet til salg av eiendommen Røros Rehabiliteringssenter. LHL-klinikkene viser en redusert omsetning på MNOK 26, mens LHL pasientorganisasjonen hadde en økning i sine inntekter på MNOK 24,5. Reduserte inntekter i LHL-klinikkene forklares med reduserte volumer og lavere pris på tjenestene overfor de regionale helseforetakene. Økte inntekter i LHL forklares med god utvikling for lotteriomsetningen samt noe økning i øvrige inntekter.

Kostnader

De samlede driftskostnadene i LHL-gruppen er økt med MNOK 38 sammenlignet med 2015. Hoveddelen av økningen kommer som følge av kjøpet av Vertikal. Denne effekten utgjør MNOK 75 på året. Motsatt har man reverserte nedskrivninger på eiendommen på Feiring tilsvarende MNOK 88,8 som reduserer driftskostnadene for 2016. Netto har man dermed en kostnadsøkning på MNOK 51,5 i regnskapet for 2016 som kan forklares med kostnader knyttet til etableringen av nytt sykehus på Gardermoen, økning i avskrivingskostnader knyttet til oppkjøpet av Vertikal Helseassistanse samt økning i lønnskostnader. Vinteren 2016 gjennomførte gruppen et kostnadseffektiviseringsprogram som man delvis har fått effekt av i inneværende år samt at pensjonskostnadene har gått ned fra 2015 til 2016. Dette gjør at lønnskostnadsprosenten for gruppen totalt sett går ned fra 2015 til 2016.

Finansposter

For LHL-gruppen er netto finans redusert med MNOK 7,1 fra 2015 til 2016. Reduksjonen forklares med at man har brukt av gruppens likviditet til å finansiere kjøpet av Vertikal. Således har man mindre renteinntekter i 2016 enn i 2015. Motsatt er deler av kjøpesummen lånefinansiert slik at rentekostnadene for gruppen øker i takt med økt gjeldsbelastning.

Balanse

Eiendeler

Som følge av kjøp av aksjene i Vertikal Helse i 2016 har gruppen fått totalt MNOK 413 i bokførte immaterielle eiendeler. MNOK 205 er knyttet til identifiserte merverdier og MNOK 208 er klassifisert som goodwill. I LHL-gruppen er varige driftsmidler redusert som følge salg av eiendommen på Røros. Motsatt har man foretatt en reversering av tidligere års nedskrivning for eiendommen Feiring. Dette sammen med en mindre økning i verdiene knyttet til kjøp av Vertikal Helse og enkelte investeringer i eksisterende drift gir en netto reduksjon i varige driftsmidler på MNOK 8. Langsiktige fordringer er redusert som følge av nedbetaling av selgerkreditt gitt til Krokeide Videregående Skole. Fordringen er nedbetalt med MNOK 60 i 2016 i tillegg til ordinær nedbetaling. For øvrige poster er det små endringer. Se for øvrig avsnittet om likviditet.

Egenkapital og gjeld

Som følge av resultatet er LHL-gruppens egenkapital økt med MNOK 85,8. I tillegg har gruppen fått en økning i egenkapitalen som følge av oppkjøp på MNOK 2,3. For LHL øker egenkapitalen med MNOK 190,5. Dette er delvis knyttet til effekter av gjennomført omorganisering MNOK 8,5 og resterende, MNOK 182,0, årets resultat. Gjeld til kredittinstitusjoner nedbetales etter plan. Annen gjeld øker primært som følge av oppkjøpet av Vertikal Helse.

Markedsrisiko

LHL er utsatt for avtalerisiko i forbindelse med LHL-institusjonenes avtaler med helseregionene. Avtalesituasjonen er stadig satt under press, men har vært stabil i 2016. Glitreklirikken inngikk fra 1. januar 2015 en løpende avtale om å drive rehabiliteringstjenester innenfor lungeområdet som gir gode rammer for driften fremover. Ved Røros Rehabilitering gir avtalen som foreligger mulighet for å drive lønnsomt. Det er i tillegg til tradisjonell rehabilitering vært drevet asylmottak for mindreårige ved Moan gård på Røros. Feiringklinikken har gjennom en løpende rammeavtale fått et grunnlag for å drive forsvarlig. Store deler av aktiviteten ved Feiringklinikken er omfattet av prising ut fra DRG-vekting. Slik prising er følsom for endringer i rammevilkår fra de bevilgende myndigheter. Dette har man merket særlig for 2017. Krokeide og Nærlands rehabiliteringsvirksomhet er etter nyeste avtale priset slik at det er mulig å drive lønnsomt. Skibotn rehabilitering har en avtale som gir lønnsomhet. Avtalenes varighet og volum varierer og det vil være usikkerhet knyttet til den langsiktige inntjeningen som følge av skiftende rammevilkår.

Vertikal Helseassistanse AS ble ervervet i løpet av 2016. Selskapet er eksponert for endringer i konkurransesituasjonen og konkurranse fra alle anerkjente norske forsikringsselskap. Selskapet er i tillegg eksponert for økonomiske konjunkturer. Flere av selskapets største avtaler er sikret over flere år, noe som bidrar til å redusere markedsrisikoen. Selskapet har et sterkt merkenavn i sitt marked, og skårer svært høyt i fornøydhetsgrad hos sine kunder. Dette er noe som bidrar til å redusere markedsrisiko.

LHL-gruppen er eksponert for svingninger i rentenivået som følge av lange lån knyttet til eiendomsvirksomheten og oppkjøpsfinansiering.

LHL er til slutt utsatt for generell inntektsrisiko i forbindelse med lotteri, aksjoner, testamentariske gaver og andre aktiviteter rettet mot privatmarkedet. Inntektene påvirkes av politiske rammebetingelser, renomméfaktorer og konjunkturer.

Kredittrisiko

Risiko for at motparter ikke har økonomisk evne til å oppfylle sine forpliktelser anses generelt for lav.

7. Styring og kontroll

Det er også i 2016 arbeidet videre med å sikre god styring og kontroll i LHL-gruppen. Av tiltak kan nevnes

- Styrking av kompetanse og kapasitet på eierstyring og oppfølging av virksomhetene i gruppen
- Løpende møter mellom eier og virksomhetene

- Etablering og iverksetting av ny styringsmodell for LHL konsernet. LHLs ledelse så behov for å i større grad integrere driften av de ulike virksomhetene. Som et virkemiddel for dette vedtok LHLs sentralstyre i september 2015 å overdra virksomheten i LHL-klinikkene AS til LHL. Dette ble effektivt fra januar 2016. Selskapene LHL Eiendom Holding AS og LHL Holding AS ble også avviklet i 2016
- Implementering av felles malverk for økonomisk rapportering for alle enheter

Ledelsen i LHL har hatt betydelig fokus på forbedring av styring og kontroll i gruppen i 2016. Denne jobben fortsetter i 2017.

8. Fremtidig utvikling

I overskuelig framtid vil behovet for foreningen og institusjonenes tjenester være økende. Alvorlige sykdommer som kols, kreft og diabetes er sterkt økende. På grunn av redusert dødelighet for mange sykdommer er det mange mennesker som lever med sykdom, og det er derfor økende behov for rehabilitering. Det er klare signaler fra det politiske miljøet, så vel i posisjon som opposisjon, om at de anser tjenester fra frivillig sektor som et viktig supplement i helsesektoren. Det er imidlertid ikke klart hvordan samhandlingsreformen vil påvirke tjenestebehovet i våre rehabiliteringsinstitusjoner.

Den viktigste delen av kjernevirksomheten er medlemsorganisasjonen. Gjennom de tiltak som er gjennomført er organisasjonen satt i stand til å ivareta sin rolle som samfunnspolitisk aktør samt pådriver og sosial entreprenør i forhold til tjenestetilbud for våre målgrupper. Det presiseres at skiftende politiske og samfunnsmessige forhold i stor grad påvirker våre institusjoner og klinikker og at det dermed er usikkerhet knyttet til vurdering av fremtidige forhold.

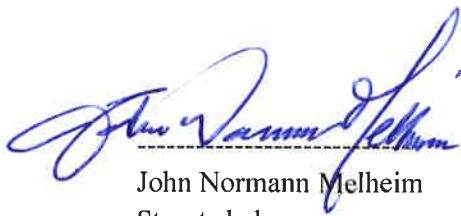
Det er inngått avtaler for klinikkene og institusjonene som samlet sett gir forsvarlig økonomi for de kommende år. Det vil også arbeides med etablering av nye tilbud i de store bysentra samt tilbud som blir viktige supplementer til det offentlige helsevesen. Organisasjonen LHL vil søke å utvikle nye aktiviteter som bidrar til å hjelpe og styrke våre målgruppers situasjon. Et svært viktig arbeid for LHL i årene som kommer vil være å gjennomføre arbeidet med etablering av nye aktiviteter som kan bedre tjenestetilbudet for LHLs interessegrupper. Et slikt arbeid er igangsatt med sikte på å etablere et nytt sykehus på Gardermoen hvor det skal inngå nye tilbud og hvor kvaliteten skal bli enda bedre.

9. Styrets forslag til resultatdisponering

Årsresultatet i LHL gir et overskudd på kr 182 035 848 etter skatt. Sentralstyret foreslår at overskuddet disponeres mot annen egenkapital.

Sentralstyret har gjennomgått resultatene i selskapene som inngår i konsernet. Samlet resultat for konsernet gir et overskudd på kr 85 774 365 som føres mot annen egenkapital.

Oslo 10. mai 2017

John Normann Melheim
Styrets leder

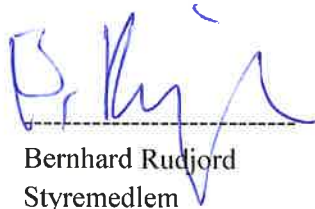
Grethe Jordheim
1. nestleder

Tove Høgemark
2. nestleder

Magne Hagen
Styremedlem

Bernhard Rudjord
Styremedlem

Asbjørn Johnsen
Styremedlem

Wenche Monrad
Styremedlem

Ole Bele
Styremedlem

Ann-Helen Stangnes
Styremedlem

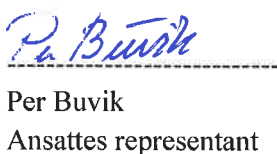
Jan Ingvar Bakke
Styremedlem

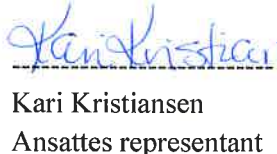
Bjørn Bjørnstad
Styremedlem

Grete Romsdalen
1. vara

Per Buvik
Ansattes representant

Kari Kristiansen
Ansattes representant

Frode Jahren
Generalsekretær

Landsforeningen for hjerte -og lungesyke

Resultat

LHL Mor				LHL Konsern	
2015	2016		Note	2016	2015
<u>Driftsinntekter og driftskostnader</u>					
60 890 894	748 741 182	Salgsinntekter		831 326 985	768 741 771
18 066 054	25 203 050	Tilskudd	5	25 203 050	20 592 110
72 914 449	113 701 811	Andre driftsinntekter	8	138 154 458	92 429 384
151 871 397	887 646 043	Sum driftsinntekter	4	994 684 493	881 763 265
20 366 585	109 683 050	Varekostnad		110 815 882	108 459 292
48 973 221	512 731 159	Lønns og personalkostnader	6,7	549 467 103	530 281 818
3 411 243	27 549 555	Avskrivninger anleggsmidler	3,10	46 374 979	59 274 595
		Avskr. Immaterielle eiendeler	10	33 908 272	0
0	0	Reversering nedskrivning	10	-88 230 147	0
88 832 520	263 499 039	Andre driftskostnader	3,6,8,20	257 765 336	174 265 501
161 583 569	913 462 803	Sum driftskostnader		910 101 425	872 281 206
-9 712 172	-25 816 760	Driftsresultat		84 583 068	9 482 059
<u>Finansinntekter og finanskostnader</u>					
14 805 056	30 736 321	Renteinntekter	8	3 707 967	9 204 490
4 788	235 601 394	Andre finansinntekter	3	270 071	113 595
1 598 560	5 574 648	Rentekostnader	8	7 902 725	6 020 991
31 370	56 865 126	Andre finanskostnader	3	36 939	164 405
13 179 914	203 897 941	Resultat av finansposter		-3 961 626	3 132 689
3 467 742	178 081 181	Ordinært resultat før skatt		80 621 442	12 614 748
0	-3 954 667	Skattekostnad	9	-5 152 923	0
3 467 742	182 035 848	Årsresultat	15	85 774 365	12 614 748

Balanse

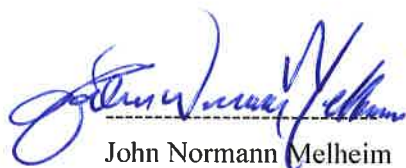
LHL Mor			LHL Konsern		
2015	2016	<u>Eiendeler</u>	Note	2016	2015
		<u>Immaterielle eiendeler</u>			
0	0	Goodwill	10	208 376 906	0
0	0	Andre immaterielle eiendeler	10	204 781 027	0
0	3 954 667	Utsatt skattefordel	9	4 165 568	0
0	3 954 667	Sum varige driftsmidler	10	4 17 323 501	0
		<u>Varige driftsmidler</u>			
371 516	10 387 461	Tomter, bygninger, ol		259 618 449	269 335 569
11 463 324	59 890 134	Driftsløsøre, inventar ol		65 684 100	64 068 920
11 834 840	70 277 595	Sum varige driftsmidler	10	325 302 549	333 404 489
		<u>Finansielle driftsmidler</u>			
190 860 134	170 951 780	Aksjer i datterselskap	11	0	0
4 287 431	22 477 574	Aksjer i andre selskaper	11	22 355 674	20 766 512
234 790 849	610 804 859	Lån til foretak i samme konsern	8	0	0
7 172 386	4 785 293	Pensjonsmidler	7	4 785 293	7 172 386
150 134	134 664	Andre langsiktige fordringer		8 974 557	77 551 796
437 260 934	809 154 170	Sum finansielle anleggsmidler		36 115 524	105 490 694
449 095 774	883 386 432	Sum anleggsmidler		778 741 574	438 895 183
		<u>Omløpsmidler</u>			
518 942	12 899 523	Varebeholdning	12	15 211 085	12 573 410
		<u>Fordringer</u>			
2 577 248	107 461 003	Kundefordringer		115 816 178	95 835 632
22 476 525	35 806 276	Andre kortsiktige fordring		38 973 854	29 182 744
25 053 773	143 267 279	Sum fordringer	8,13	154 790 032	125 018 376
71 591 031	32 107 544	Bankinnskudd, kontanter ol	14	223 158 593	280 690 578
97 163 746	188 274 346	Sum omløpsmidler		393 159 710	418 282 364
546 259 520	1 071 660 778	Sum eiendeler		1 171 901 284	857 177 547

2015	2016	<u>Egenkapital og gjeld</u>	Note	2016	2015
		<u>Egenkapital</u>			
		<u>Innskutt egenkapital</u>			
14 000 000	14 000 000	Driftssikkerhetskaptal	10	14 000 000	14 000 000
		<u>Opptjent egenkapital</u>			
7 195 858	7 221 330	Fondsavsetninger		7 221 330	25 434 827
442 227 288	632 731 743	Annen egenkapital		606 321 662	499 967 051
463 423 146	653 953 073	Sum egenkapital	15	627 542 992	539 401 878
		<u>Pensjonsforpliktelse</u>			
2 060 142	61 559 706	Pensjonsforpliktelse	7	61 559 706	49 217 368
0	0	Utsatt skatt	9	48 715 368	0
2 060 142	61 559 706	Avsetning til forpliktelser		110 275 074	49 217 368
		<u>Langsiktig gjeld</u>			
54 000 000	140 000 000	Gjeld til kredittinstitusjoner	16	201 210 000	121 850 000
0	54 862 501	Langsiktig gjeld til konsern	8	0	0
54 000 000	194 862 501	Langsiktig gjeld		201 210 000	121 850 000
		<u>Kortsiktig gjeld</u>			
0	10 728 297	Andre avsetninger		10 728 297	10 544 141
5 513 336	30 387 679	Leverandørgjeld	8	32 893 084	21 852 054
3 448 675	30 804 122	Skyldig offentlige avgifter		40 330 506	35 867 471
17 814 221	89 365 400	Annen kortsiktig gjeld	8,17	145 919 497	78 444 635
0	0	Betalbar skatt	9	3 001 834	0
26 776 232	161 285 498	Kortsiktig gjeld		232 873 218	146 708 301
82 836 374	417 707 705	Sum gjeld		544 358 282	317 775 669
546 259 520	1 071 660 778	Sum gjeld og egenkapital		1 171 901 284	857 177 547

Kontantstrømsanalyse

LHL Mor			LHL konsern	
2015	2016		2016	2015
Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter				
3 467 742	178 081 181	Resultat før skattekostnad	80 621 442	12 614 748
0	0	Periodens betalte skatt	0	0
0	-105 000 503	Gevinst/tap ved salg av driftsmidler	-28 536 761	0
3 411 243	27 549 555	Avskrivninger	77 016 690	43 294 449
0	-75 559 518	Reversering av nedskrivning av anleggsmidler	-88 230 147	15 980 148
5 201 734	18 972 533	Endring pensjonsforpl. og andre tidsavgr.	14 729 431	41 518 498
	-326 113	Endring i varelager	-2637 675	0
25 368 122	-11 555 394	Endring i kundefordringer	-19 980 546	-9 992 276
-2 630 306	11 237 382	Endring vareleverandører	11 041 030	7 328 328
0	-909 979	Endring i andre tidsavgrensingsposter	60 954 897	0
12 080 719	42 489 144	Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	104 978 361	110 743 898
Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter				
0	5 287 807	Innbetalinger ved salg av varige driftsmidler	110 000 000	0
-1 624 477	-21 874 276	Utbetalinger ved kjøp av varige driftsmidler	-24 747 585	-20 975 047
0	400 000 000	Utbetaling på lånefordring konsern	0	0
0	15 470	Innbetaling på andre lånefordring	68 577 239	0
0	-143 631 934	Opptrekk konsernkto,ordning ved avvikling datter	0	0
-1 205 767	-2 187 897	Investert i aksjer og andeler	-395 700 000	-2 839 790
-2 830 244	-562 390 830	Netto kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter	-241 870 346	-23 814 837
Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter				
0	184 862 501	Innbetaling gjeld konsernselskap	0	0
15 307	155 000 000	Innbetalinger ved opptak av annen gjeld	155 000 000	5 156 274
-3 000 000	-69 000 000	Utbetalinger ved nedbetaling av annen gjeld	-75 640 000	-9 640 000
-2 984 693	270 862 501	Netto kontantstrømmer finansieringsaktiviteter	79 360 000	-4 483 726
29 003 598	-249 039 185	Netto kontantstrøm for perioden	-57 531 985	82 445 335
42 587 433	71 591 031	Kontanter ved periodens begynnelse	280 690 578	198 245 243
0	209 555 698	Kontanter mottatt ifm virksomhetsoverdragelse	0	0
71 591 031	32 107 544	Kontanter ved periodens slutt	223 158 593	280 690 578
Denne består av:				
71 591 031	32 107 544	Bankinnskudd	223 158 593	280 690 578
0	0		0	0

Oslo 10. mai 2017

John Normann Melheim
Styrets leder

Grethe Jordheim
1. nestleder

Tove Høgemark
2. nestleder

Magne Hagen
Styremedlem

Bernhard Rudjord
Styremedlem

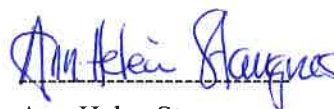
Asbjørn Johnsen
Styremedlem

Wenche Monrad
Styremedlem

Ole Bele
Styremedlem

Ann-Helen Stangnes
Styremedlem

Jan Ingvar Bakke
Styremedlem

Bjørn Bjørnstad
Styremedlem

Grete Romsdalen
1. vara

Per Buvik
Ansattes representant

Kari Kristiansen
Ansattes representant

Frode Jahren
Generalsekretær

Noter til regnskapet

Note 1 - Virksomheten som regnskapet omfatter

Regnskapet omfatter hovedregnskapet for LHL, Landsforeningen for hjerte og lungesyke. Regnskapet omfatter LHLs aktiviteter sentralt, aktiviteter i regi av lag og fylkeslag inngår ikke.

Konsern omfatter LHL og datterselskaper hvor LHL direkte eller indirekte har kontrollerende eierinteresser (over 50%). Direkte eid selskaper er LHL Astma og Allergi AS, LHL Hjerneslag AS, LHL Gardermoen Eiendom AS, LHL Gardermoen Drift AS, Spesialisthospitalet AS, Feiring Eiendom AS, Skibotn Rehabilitering Eiendom AS, Glittre Klinikken Eiendom AS, Røros Rehabilitering Eiendom AS, Krokeide Rehabilitering Eiendom AS, Helseassistanse Holding AS og Oseberg Medisinske Klinikk 50%. Datterselskap organisert gjennom Helseassistanse Holding AS som eies 100 % av LHL omfatter selskapene Vertikal Helse AS og Nordisk Helseassistanse AS.

Notene er felles for de to regnskapene LHL mor og LHL konsern. Der hvor det er forskjell mellom regnskapene er dette omtalt ved separate avsnitt for hvert regnskap.

Note 2 - Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapslov og god regnskapsskikk.

Bruk av estimater

Utarbeidelse av regnskap i samsvar med regnskapsloven krever bruk av estimater. Videre krever anvendelse av selskapets regnskapsprinsipper at ledelsen må utøve skjønn. Områder som i stor grad inneholder slike skjønnsmessige vurderinger, høy grad av kompleksitet, eller områder hvor forutsetninger og estimater er vesentlige for årsregnskapet, er beskrevet i notene.

Hovedregel for vurdering og klassifisering av eiendeler og gjeld

Eiendeler bestemt til varig eie eller bruk er klassifisert som anleggsmidler. Andre eiendeler er klassifisert som omløpsmidler. Fordringer som skal tilbakebetales innen et år er uansett klassifisert som omløpsmidler. Ved klassifiseringen av kortsiktig og langsiktig gjeld er analoge kriterier lagt til grunn.

Anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost, men nedskrives til virkelig verdi når verdifallet ikke forventes å være forbigående. Anleggsmidler med begrenset økonomisk levetid avskrives planmessig. Langsiktig gjeld balanseføres til nominelt mottatt beløp på etableringstidspunktet. Langsiktig gjeld oppskrives ikke til virkelig verdi som følge av renteendring.

Omløpsmidler vurderes til laveste anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt mottatt beløp på etableringstidspunktet. Kortsiktig gjeld oppskrives ikke til virkelig verdi som følge av renteendring.

Anskaffelseskost

Anskaffelseskost for eiendeler omfatter kjøpesummen, med fradrag for rabatter og lignende, og med tillegg for kjøpsutgifter (frakt, toll, offentlige avgifter som ikke refunderes og andre direkte kjøpsutgifter). Ved kjøp i utenlandsk valuta balanseføres eiendelen til kursen på transaksjonstidspunktet. For varige driftsmidler omfatter anskaffelseskost også direkte utgifter for å klargjøre eiendelen for bruk, for eksempel utgifter.

Datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

Kostmetoden brukes som prinsipp for investeringer i datterselskaper og tilknyttede selskaper i selskaps-regnskapet. Kostprisen økes når midler tilføres ved kapitalutvidelse, eller når det gis konsernbidrag til datterselskap. Mottatte utdelinger resultatføres i utgangspunktet som inntekt. Utdelinger som overstiger andel av opptjent egenkapital etter kjøpet føres som reduksjon av anskaffelseskost. Utbytte/konsernbidrag fra datterselskap regnskapsførerers det samme året som datterselskapet avsetter beløpet. Utbytte fra andre selskaper regnskapsførerers som finansinntekt når utbyttet er vedtatt.

Konsolideringsprinsipper

Datterselskaper blir konsolidert fra det tidspunkt kontrollen er overført til konsernet (oppkjøpstidspunktet).

I konsernregnskapet erstattes posten aksjer i datterselskap med datterselskapets eiendeler og gjeld. Konsernregnskapet utarbeides som om konsernet var en økonomisk enhet. Transaksjoner, urealisert fortjeneste og mellomværende mellom selskapene i konsernet elimineres.

Kjøpte datterselskaper regnskapsførerers i konsernregnskapet basert på morsselskapets anskaffelseskost. Anskaffelseskost tilordnes identifiserbare eiendeler og gjeld i datterselskapet, som oppføres i konsernregnskapet til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet. Eventuell merverdi ut over hva som henføres til identifiserbare eiendeler og gjeld, balanseføres som goodwill. Goodwill behandles som en residual og balanseføres med den andelen som er observert i oppkjøpstransaksjonen. Merverdier i konsernregnskapet avskrives over de oppkjøpte eiendelenes forventede levetid.

Inntekter

Inntekter ved salg av varer og tjenester vurderes til virkelig verdi av vederlaget. Salg av varer resultatføres når selskapet har levert sine produkter til kunden. Tjenester inntektsføres i takt med utførelsen.

Gaver

Gaver disponeres i samsvar med de betingelsens eller ønsker giver har for disponering av midlene. Dersom giver har betingelser eller ønsker om at gaven skal disponeres til konkrete aktiviteter, prosjekter eller investeringer klassifiseres den som tilskudd og regnskapsførerers etter reglene for øremerkede tilskudd. Gaver øremerket forskning inntektsføres ikke i foreningen men overføres egne eksterne fond. Se for øvrig note 18.

Offentlige tilskudd

Offentlige tilskudd inntektsføres når vilkårene til tilskudds giver for anvendelse av midlene er ferdigstilt. Tilskudd presenteres brutto i resultatregnskapet, herunder inntekter og kostnader. Ikke anvendt tilskudd ved årets slutt presenteres som gjeld i balansen og tilbakebetales eller inntektsføres påfølgende år i tråd med tilskuddets betingelser.

Varige driftsmidler

Tomter avskrives ikke. Andre varige driftsmidler balanseføres og avskrives lineært til restverdi over driftsmidlenes forventede utnyttbare levetid. Ved endring i avskrivningsplan fordeles virkningen over gjenværende avskrivningstid ("knekkpunktmetoden"). Vedlikehold av driftsmidler kostnadsføres løpende som driftskostnader. Påkostninger og forbedringer tillegges driftsmidlets kostpris og avskrives i takt med driftsmidlet. Skillet mellom vedlikehold og påkostning/forbedring regnes i forhold til driftsmidlets stand ved kjøpet. Leide (leasede) driftsmidler balanseføres som driftsmidler hvis leiekontrakten anses som finansiell.

Aksjer og andeler

Investeringer er vurdert etter kostmetoden. Ved varig verdifall nedskrives investeringen til virkelig verdi. LHL har mottatt aksjer i testamentariske gaver. Aksjene er omsettelige og oppført til antatt markedsverdi på gavetidspunktet.

Nedskrivning av anleggsmidler

Ved indikasjon på at balanseført verdi av et anleggsmiddel er høyere enn virkelig verdi, foretas det test for verdifall. Testen foretas for det laveste nivå av anleggsmidler som har selvstendige kontantstrømmer. Hvis balanseført verdi er høyere enn både salgsverdi og gjenvinnbart beløp (nåverdi ved fortsatt bruk/eie), foretas det nedskrivning til det

høyeste av salgsverdi og gjenvinnbart beløp. Tidligere nedskrivninger reverseres hvis forutsetningene for nedskrivningen ikke lenger er tilstede.

Varelager

Varer vurderes til det laveste av anskaffelseskost (etter FIFO-prinsippet) og virkelig verdi. Gjenanskaffelseskost benyttes som tilnærming til virkelig verdi.

Fordringer

Kundefordringer føres i balansen etter fradrag for avsetning til forventede tap. Avsetning til tap er gjort på grunnlag av individuell vurdering av fordringene og en tilleggsavsetning som skal dekke øvrige påregnelige tap. Vesentlige økonomiske problemer hos kunden, sannsynligheten for at kunden vil gå konkurs eller gjennomgå økonomisk restrukturering og utsettelse og mangler ved betaling anses som indikatorer på at kundefordringer må nedskrives. Andre fordringer, både omløpsfordringer og anleggsfordringer, føres opp til det laveste av pålydende og virkelig verdi. Virkelig verdi er nåverdien av forventede fremtidige innbetalinger. Det foretas likevel ikke neddiskontering når effekten av neddiskontering er uvesentlig for regnskapet. Avsetning til tap vurderes på samme måte som for kundefordringer.

Rentebytteavtale

Det er inngått rentebytteavtale for deler av konsernets eksterne lån. Verdien av disse avtalene er ikke vist i balansen.

Valuta

Pengeposter i valuta vurderes etter kurs på balansedagen. Transaksjoner ført over resultatet bokføres til kurs på transaksjonsdagen. Eventuelle kursgevinster og kurstap føres som finansinntekter og finanskostnad.

Pensjoner

Selskapet har ulike pensjonsordninger. Pensjonsordningene er finansiert gjennom innbetalinger til forsikringsselskap. Selskapet har både ytelsesplaner og innskuddsplaner.

Ytelsesplan

En ytelsesplan er en pensjonsordning som ikke er en innskuddsplan. Typisk er en ytelsesplan en pensjonsordning som definerer en pensjonsutbetaling som en ansatt vil motta ved pensjonering. Pensjonsutbetalingen er normalt avhengig av flere faktorer, som alder, antall år i selskapet og lønn. Den balanseførte forpliktelsen knyttet til ytelsesplaner er nåverdien av de definerte ytelsene på balansedagen minus virkelig verdi av pensjonsmidlene (innbetalte beløp til forsikringsselskap), justert for ikke resultatførte estimatavvik og ikke resultatførte kostnader knyttet til tidligere perioders pensjonsopptjening. Pensjonsforpliktelsen beregnes årlig av en uavhengig aktuar ved bruk av en lineær opptjeningsmetode.

Planendringer amortiseres over forventet gjenværende opptjeningstid. Det samme gjelder estimatavvik som skyldes ny informasjon eller endringer i de aktuarmessige forutsetningene, i den grad de overstiger 10 % av den største av pensjonsforpliktelsene og pensjonsmidlene (korridor).

Innskuddsplaner

Ved innskuddsplaner betaler selskapet innskudd til et forsikringsselskap. Selskapet har ingen ytterligere betalingsforpliktelse etter at innskuddene er betalt. Innskuddene regnskapsføres som lønnskostnad. Eventuelle forskuddsbetalte innskudd balanseføres som eiendel (pensjonsmidler) i den grad innskuddet kan refunderes eller redusere fremtidige innbetalinger.

Skatter

LHL er fritatt for inntekts og formueskatt etter skatteloven §2-32, 1. ledd, men har innslag av skattepliktige aktiviteter. Det gjøres en gjennomgang av aktivitetene i selskapet der det vurderes for hvilke aktiviteter det foreligger skatteplikt. LHL har både skattepliktige og skattefrie datterselskap.

Skattekostnaden i konsernregnskapet gjelder skatten for de skattepliktige aktivitetene i LHL, LHL Helseassistanse Holding AS og Vertikal Helse AS. Skattekostnaden omfatter både periodens betalbare skatt og endring i utsatt skatt. Utsatt skatt er beregnet til 24 % på grunnlag av de midlertidige forskjeller som eksisterer mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier, samt eventuelt ligningsmessig underskudd til framføring ved utgangen av regnskapsåret. Skatteøkende og skattereduserende midlertidige forskjeller som reverserer eller kan reverseres i samme periode er utlignet. Oppføring av utsatt skattefordel på netto skattereduserende forskjeller som ikke er utlignet og underskudd til framføring, er begrunnet med antatt fremtidig inntjening. Utsatt skatt og skattefordel som kan balanseføres er oppført netto i balansen.

Kontantstrømoppstilling

Kontantstrømoppstillingen utarbeides etter den indirekte metoden. Kontanter og kontantekvivalenter omfatter kontanter, bankinnskudd og andre kortsiktige likvide plasseringer, som umiddelbart og med uvesentlig kursrisiko kan konverteres til kjente kontantbeløp og med gjenværende løpetid mindre enn tre måneder fra anskaffelsesdato.

Note 3 – Omorganisering og endringer i egenkapital

LHL-gruppen har i løpet av 2016 gjort vesentlige endringer i juridisk struktur. Endringene er begrunnet i styringsmessige og operasjonelle forhold. LHL-Klinikkene AS virksomhet ble 1. januar 2016 overdratt til morselskap i konsern Landsforeningen for hjerte- og lungesyke. Selskapet er deretter endelig oppløst. Videre ble selskapene LHL Holding AS og LHL Eiendom Holding AS avviklet.

Eiendommen i Røros Rehabilitering Eiendom AS ble i løpet av 2016 solgt med en gevinst. Selgerkreditt ytt til Krokeide Videregående Skole ble i løpet av 2016 nedkvittert med MNOK 60.

Selskapene Røros Rehabilitering Eiendom og Krokeide Rehabilitering Eiendom er besluttet avviklet, men ikke endelig oppløst. Slik oppløsning skjer i løpet av 2017. Som følge av disse omorganiseringene er det gjort utdeling til LHL, og bokført betydelige finansinntekter.

LHL-gruppen ervervet i 2016 selskapet Vertikal Helseassistanse AS. Selskapet ble kjøpt gjennom det nyetablerte selskapet Helseassistanse Holding AS. Finansieringen av oppkjøpet er lagt i morselskapet LHL, og det er ytt konserninternt lån fra LHL til Helseassistanse Holding med MNOK 400. Som følge av dette er det bokført goodwill i LHL-gruppens regnskap. Goodwill avskrives over 10 år. Oppkjøpet er strategisk begrunnet.

LHL ervervet i 2016 også Osebergklinikken. Ervervet ble gjort som kjøp av konkursbo, og kjøpet ble gjort gjennom selskapet LHL-klinikkene Oseberg – Norlandia AS som er et selskap eiet 50% av LHL og 50% av Norlandia.

For eiendommen Feiring er det akseptert bud på denne med en estimert salgsverdi på MNOK 175.

Egenkapitalen i Feiring Eiendom var i 2015 tapt som følge av ytterligere nedskrivninger av eiendommen Feiring. Som følge av mottatt bud og avgitt budaksept, er tidligere års nedskrivninger av eiendomsverdien på Feiring reversert, og EK-situasjonen i selskapet Feiring Eiendom rettet opp.

Sammenlikningstall 2015 utarbeidet for LHL mor i forbindelse med innmatsalg

	2016	2015
Salgsinntekter	748 741 182	770 802 013
Tilskudd	25 203 050	20 592 110
Andre driftsinntekter	113 701 811	98 487 070
Sum driftsinntekter	887 646 043	889 881 193

Sammenlikningstall konsern 2015 og 2016 i forbindelse med oppkjøp av Vertikal Helse AS

	2016	2015
Salgsinntekter	870 485 997	887 374 43
Tilskudd	25 203 050	20 592 110
Andre driftsinntekter	139 393 126	94 250 688
Sum driftsinntekter	1 035 082 173	1 002 217 231

Note 4 - Inntekter

LHL-mor

Lotteriet føres integrert i LHLS ordinære regnskap hvor inntektene presenteres som salgsinntekter og kostnadene klassifiseres som driftskostnader (bruttometode). Inntektene fra lotteriet resultatføres i tråd med salgsstatistikk.

<u>Virksomhetsområde</u>	<u>2016</u>	<u>2015</u>	<u>Geografiske virksomhets-</u>	
			<u>områder</u>	<u>2016</u> <u>2015</u>
Bygg/eiendom	3 481 275	2 665 959	Øst-Norge	724 595 235 151 871 397
Rehabilitering/sykehusdrift	689 058 117	0	Nord-Norge	36 419 836 0
Tilskudd	25 203 050	18 066 054	Vest-Norge	37 834 014 0
Spill og Lotteri	59 848 357	53 593 678	Midt-Norge	88 796 958 0
Aksjoner	38 010 085	35 048 137		
Testamentariske gaver	28 831 578	24 572 588		
Medlemskontingenter	9 230 913	7 638 939		
Annet	33 982 669	10 286 042		
Totale inntekter	887 646 043	151 871 397	Totalt	887 646 043 151 871 397

LHL-konsern

<u>Virksomhetsområde</u>	<u>2016</u>	<u>2015</u>	<u>Geografiske virksomhets-</u>	
			<u>områder</u>	<u>2016</u> <u>2015</u>
Bygg/eiendom	31 568 482	3 748 926	Nord-Norge	36 419 836 31 456 599
Rehabilitering/sykehusdrift	689 058 117	710 972 128	Øst-Norge	804 094 614 732 552 993
Helseforsikringsformidling	82 585 803	0	Vest-Norge	37 577 236 35 560 915
Tilskudd	25 203 050	20 592 110	Midt Norge	116 592 807 82 192 758
Spill og Lotteri	59 848 357	53 593 678		
Aksjoner	38 010 085	35 048 137		
Testamentariske gaver	28 831 578	24 572 588		
Medlemskontingenter	9 231 153	7 638 939		
Annet	30 347 869	25 596 759		
Totale inntekter	994 684 493	881 763 265	Totalt	994 684 493 881 763 265

Note 5 - Offentlige tilskudd

<u>LHL mor</u>	2016	2015
Tilskudd fra:		
Tilskudd fra BUF Dir. medlemstilskudd	8 102 407	7 716 575
Tilskudd fra Studieforbundet Funkis	876 184	1 061 180
Tilskudd fra Miljødirektoratet	0	150 000
Extrastiftelsen administrasjonstilsk.	1 397 500	744 400
Extrastiftelsen prosjektmidler	2 181 217	0
Hesledirektoratet	842 790	0
Helse Midt-Norge	1 418 888	0
Helse Bergen	11 480	0
Merverdiavgiftskompensasjon	8 268 218	7 087 028
<i>Tilskudd til fylkeslag:</i>		
Akershus Fylkeskommune	110 600	85 000
Finnmark Fylkeskommune	30 000	30 000
Hedmark Fylkeskommune	97 800	110 400
Helse Midt-Norge	275 000	263 000
Helse Nord	50 000	37 000
Helse Sør-Øst	450 000	410 000
Helse Vest	85 000	80 000
Møre og Romsdal Fylkeskommune	61 000	61 000
Nord-Trøndelag Fylkeskommune	105 900	86 620
Østfold Fylkeskommune	25 157	29 851
Annet	813 909	114 000
<u>Sum offentlige tilskudd</u>	<u>25 203 050</u>	<u>18 066 054</u>

LHL Konsern

LHL mor (jfr oppstilling ovenfor)	25 203 050	18 066 054
<u>LHL-Klinikkene</u>	<u>0</u>	<u>2 526 056</u>
<u>Sum offentlig tilskudd</u>	<u>25 203 050</u>	<u>20 592 110</u>

LHL bistår i søknadsprosess mot Extrastiftelsen og videreformidler tildelte midler til ulike prosjekter i regi av LHLS lokallag og andre aktører som driver prosjekter innenfor rehabilitering, forebygging og forskning. Slike midler balanseføres kun i LHL.

Note 6 - Lønn og revisjonshonorar

Spesifikasjon	2016		2015	
	Mor	Konsern	Mor	Konsern
Lønnskostnader	382 483 302	411 166 535	31 050 672	381 360 015
Arbeidsgiveravgift	48 436 647	53 518 122	4 842 761	48 997 195
Finansskatt	0	213 467	0	0
Pensjonskostnader ytelsespensjon	69 634 374	69 634 374	10 603 546	90 184 393
Pensjonskostnader innskuddspensjon	430 972	1 962 249	0	0
Andre ytelser	11 745 864	12 972 356	2 476 242	9 740 215
Sum	512 731 159	549 467 103	48 973 221	530 281 818
Antall årsverk	543	624	42	524
Ytelser til ledende personell				
Daglig leder / Generalsekretær	1 907 197		1 827 244	
Lønn	1 596 765		1 544 389	
Pensjonspremie	167 837		145 465	
Andre ytelser	142 595		137 390	
Sentralstyret	837 934		831 221	
Godtgjørelse til revisor				
Sum godtgjørelse	1 214 279	1 449 454	467 012	2 803 645
herav revisjon	794 557	990 362	382 750	1 376 705
herav attestasjon/erklæringer	58 500	72 237	57 362	256 332
herav skatt/avgift	67 245	58 500	7 000	76 862
herav utvidet IT revisjon	0	0	0	0
herav andre tjenester	293 977	328 355	19 900	37 675
herav transaksjonsstøtte	0	0	0	1 056 071

Revisjonshonoraret i LHL-mor er eks MVA. Virksomhetene i LHL-gruppen har ulike avgiftsmessige status og revisjonshonorarene ovenfor er uavhengig av dette vist eksklusiv mva.

Det er gitt lån til tidligere aksjonær i Vertikal Helse AS på totalt kr 700 000. Fordringen rente beregnes etter gjeldende normrente (gjennomsnitt 2,48%) og det er stilt sikkerhet for lånet. Lånet er avdragsfritt, og forfaller 01.07.2017. For øvrig er det ikke gitt lån eller sikkerhetsstillelse til daglig leder, styreleder eller andre nærstående parter.

Tidligere generalsekretær har en pensjonsavtale tilsvarende 70 prosent av lønn fra fylte 62 år til 67 år. Utbetaling av denne startet i 2013. Det er foretatt en avsetning for denne forpliktelsen på kr 1 035 000. Det er stillet betalingsgaranti for beløpet.

Generalsekretær har en etterlønsavtale på 6 måneder utover oppsigelsestiden.

Note 7- Pensjoner

LHL mor

Selskapet har pensjonsordninger som omfatter 640 ansatte. I 2016 er hovedsakelig alle ansatte med i en kollektiv pensjonsordning i KLP. Ordningene gir rett til definerte fremtidige ytelser, som i hovedsak bestemmes av antall opptjeningsår, lønnsnivå ved oppnådd pensjonsalder, og størrelsen på ytelsene fra folketrygden. Selskapet går over til innskuddspensjon i 2017 og nyansatte fra og med mai 2016 er meldt inn i selskapets innskuddspensjonsordning i DNB. Innskuddspensjon i DNB er i 2016 kostnadsført med kr 430 972.

Sammensetning av pensjonskostnad	2016		2015	
	Netto forpliktelse	Netto midler	Netto forpliktelse	Netto midler
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	49 012 410	4 712 640	-	4 929 154
Rentekostnad av pensjonsforpliktelsen	26 485 411	4 384 504	105 642	4 022 144
Forventet avkastning på pensjonsmidler	-24 738 995	-3 919 037	-140 549	-3 505 796
Administrasjonskostnad	3 353 640	343 278	56 845	400 763
Arbeidsgiveravgift	6 985 628	778 515	3 093	824 323
Resultatført aktuarielt tap (gevinst)	6 038 839	2 577 768	-	4 477 263
Resultatført planendring				-
Sum aktuarberegnet pensjonskostnad	67 136 933	8 877 668	25 031	11 147 851
Ansattes pensjonsinnbetaling 2%	6 380 227			569 336
Netto pensjonskostnad regnskap	60 756 706	8 877 668	25 031	10 578 515
Sum netto pensjonskostnad regnskap	69 634 374			10 603 546
Sammensetning av pensjonsforpliktelse				
Brutto påløpt pensjonsforpliktelse	1 004 063 914	165 153 419	6 087 161	159 604 162
Pensjonsmidler	-806 129 351	-125 287 921	-4 307 006	-118 013 849
Arbeidsgiveravgift	25 768 641	5 621 035	251 001	5 864 234
Ikke res.ført aktuarielt gevinst (tap)	-162 143 498	-50 271 826	28 986	-54 626 933
Ikke resultatført planendring				
Netto pensjonsforpliktelse	61 559 706	-4 785 293	2 060 142	-7 172 386
Økonomiske forutsetninger:				
Diskonteringsrente		2,60%		2,70 %
Lønnsvekst		2,50%		2,75 %
Forventet G-regulering		2,25%		1,48 %
Forventet pensjonsøkning		1,48%		3,30 %
Forventet avkastning på fondsmidler		3,60%		2,50 %
Aga sats		14,10%		14,10%

Note 7 - Pensjoner

LHL Konsern

LHL har pr 31.12.16 i hovedsak dekket sine pensjonsforpliktelser overfor ansatte gjennom pensjonsforsikring i Kommunal Landspensjonskasse (KLP). 31.12.16 var 640 personer tilknyttet denne (2015: 629 personer). LHL går over til innskuddspensjon i 2017 og nyansatte fra og med mai er meldt inn i selskapets innskuddspensjon i DNB. Innskuddspensjon er kostnadsført i 2016 med kr 430 972.

Vertikal Helse har i 2016 en innskuddspensjonsordning i DNB som omfatter 18 ansatte. Andre konsernselskap har ikke ansatte. I de selskap som har pensjonsordning, omfatter ordningene alle ansatte.

Tjenestepensjon i KLP

Nedenfor vises de aktuarmessige beregningene som er gjennomført. Beregningene er i tråd med NRS (Norsk regnskapsstandard) for pensjoner. Estimatavvik og planendringer amortiseres over forventet gjenværende opptjeningstid i den grad pensjonsmidlene overstiger 10 % av det største av pensjonsforpliktelsene og pensjonsmidlene.

Sammensetning av pensjonskostnad KLP	2016		2015	
	Netto forpliktelse	Netto midler	Netto forpliktelse	Netto midler
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	49 012 410	4 712 640	55 821 880	4 929 154
Rentekostnad av pensjonsforpliktelsen	26 485 411	4 384 504	23 545 848	4 022 144
Forventet avkastning på pensjonsmidler	-24 738 995	-3 919 037	-21 590 098	-3 505 796
Administrasjonskostnad	3 353 640	343 278	3 168 464	400 763
Arbeidsgiveravgift	6 985 628	778 515	7 669 292	824 323
Resultatført estimatavvik	6 038 839	2 577 768	16 830 908	4 477 263
Sum aktuarbergnet pensjonskostnad	67 136 933	8 877 668	85 446 294	11 147 851
Pensjonsinnbetaling 2%	6 380 227		5 840 416	569 336
Sum pensjonskostnad regnskap	60 756 706	8 877 668	79 605 878	10 578 515
Sum netto pensjonskostnad regnskap	69 634 374		90 184 393	
Sammensetning av pensjonsforpliktelse				
Brutto påløpt pensjonsforpliktelse	1 004 063 914	165 153 419	943 118 350	159 604 162
Pensjonsmidler	-806 129 351	-125 287 921	- 738 423 775	-118 013 849
Arbeidsgiveravgift	25 768 641	5 621 035	26 633 849	5 864 234
Ikke resultatført estimatavvik	-162 143 498	-50 271 826	-183 724 887	- 54 626 933
Annet			1 613 831	-
Netto pensjonsforpliktelse	61 559 706	-4 785 293	49 217 368	-7 172 386
Økonomiske forutsetninger:				
Diskonteringsrente		2,60%		2,70 %
Forventet G-regulering		2,25%		2,75 %
Forventet pensjonsøkning		1,48%		1,48 %
Forventet avkastning på fondsmidler		3,60%		3,30 %
Forventet lønnsvekst		2,50%		2,50 %

Note 8 - Transaksjoner med nærstående

LHL mor

<u>Salg av varer og tjenester</u>	2016	2015
Feiring Eiendom AS	12 950	0
Glittre Eiendom AS	70 388	0
Skibotn Eiendom AS	13 462	0
Vertikal Helse AS	3 500 000	0
LHL-Klinikkene AS	0	4 294 282
LHL Holding AS	0	500 004
Sum salg av varer og tjenester	3 596 000	4 794 286

<u>Kjøp av varer og tjenester</u>	2016	2015
LHL-Klinikkene AS	0	5 346 788
LHL Eiendom Holding AS	171 280	250 740
Feiring Eiendom AS	23 033 761	0
Krokeide Eiendom AS	256 779	0
Skibotn Eiendom AS	2 645 016	0
Glittre Eiendom AS	18 577 332	0
Røros Eiendom AS	7 419 284	0
Sum kjøp av varer og tjenester	52 103 452	5 597 528

<u>Finansinntekter</u>	2016	2015
LHL Holding AS	8 307 472	12 461 208
Feiring Eiendom AS	2 212 264	1 626 252
Glittre Eiendom AS	1 592 000	0
Skibotn Eiendom AS	122 000	0
Røros Eiendom AS	137 500	0
Krokeide Eiendom AS	1 374 000	0
Helseassistanse Holding AS	16 000 000	0
Sum finansinntekter	29 745 236	14 087 460

<u>Finanskostnader</u>	2016	2015
Røros Eiendom AS	969 238	0
Sum finanskostnader	969 238	0

Transaksjoner med nærstående parter skjer til markedsmessige vilkår. Det er inngått avtale på langsiktig konsernmellomværende. Lånene rente beregnes og er avdragsfrie. Innfrielsesdato på lånene til Feiring Eiendom, Glittre Eiendom og Krokeide Eiendom er 1 år, de andre lånene forfaller mer en 3 år etter regnskapsårets slutt.

Fordring på selskap i samme konsern

I posten kundefordringer og andre kortsiktige fordringer inngår følgende mellomværende med selskap i samme konsern:

Kortsiktige fordringer

Selskap	2016	2015
Røros Rehabilitering Eiendom AS	5 000 000	0
Vertikal Helse AS	3 500 000	0
Osebergklinikken AS	300 000	0
LHL Astma og Allergi AS	365 406	75 000
LHL Hjerneslag AS	365 406	61 798
Sum fordringer datterselskap	9 530 812	136 798

Langsiktige fordringer

Selskap	2016	2015
LHL Holding AS	0	207 686 708
Feiring Eiendom AS	56 404 859	27 104 140
Glitre Klinikken Eiendom AS	79 600 000	0
Skibotn Rehabilitering Eiendom AS	6 100 000	0
Krokeide Rehabilitering Eiendom AS	68 700 000	0
Helseassistanse Holding AS	400 000 000	0
Sum fordringer datterselskap	610 804 859	234 790 848

Gjeld til selskap i samme konsern

I posten leverandørgjeld og kortsiktig gjeld inngår følgende mellomværende med selskap i samme konsern:

Kortsiktige poster

Selskap	2016	2015
Røros Rehabilitering Eiendom AS	969 238	0
Astma og Allergi AS	378 797	0
LHL Hjerneslag AS	227 139	0
LHL-Klinikkene AS	0	82 511
Total gjeld til konsernselskap	1 575 174	82 511

Langsiktig gjeld

Selskap

Røros Rehabilitering Eiendom AS	54 862 501	0
Sum gjeld datterselskap	54 862 501	0

LHL mor
Note 9 - Skatt

LHL er i utgangspunktet en skattefri virksomhet som ved overtakelse av driften av datterselskapet LHL-klinikkene fra 01.01.2016 fikk enkelte skattepliktige aktiviteter. Det er gjort en gjennomgang av aktivitetene i selskapet, der det er vurdert for hvilke aktiviteter det foreligger skatteplikt.

Beregning av utsatt skatt/utsatt skattefordel og endring i utsatt skatt/utsatt skattefordel

	2016
Midlertidige forskjeller som inngår i grunnlaget for utsatt skatt/skattefordel	
Anleggsmidler	-445 426
Pensjoner	-2 672 234
Sum midlertidige forskjeller	-3 117 660
<u>Underskudd til fremføring</u>	-13 360 119
Grunnlag for utsatt skatt/skattefordel i balansen	-16 477 779
Utsatt skattefordel (-)/utsatt skatt	- 3 954 667
<u>Ikke oppført utsatt skattefordel</u>	0
<u>Utsatt skatt/skattefordel i regnskapet</u>	-3 954 667

Grunnlag for skattekostnad, endring i utsatt skatt og betalbar skatt

Resultat før skattekostnad	178 081 181
Permanente forskjeller	-192 779 718
<u>Endringer i midlertidige forskjeller</u>	1 338 417
<u>Årets skattegrunnlag</u>	-13 360 120
Betalbar skatt	0
<u>24% utsatt skatt</u>	-3 954 667
<u>Sum skattekostnad</u>	-3 954 667

Avstemming av årets skattekostnad

Regnskapsmessig resultat før skattekostnad	178 081 181
Beregnet skatt 25%	44 520 295
<u>Skattekostnad i resultatregnskapet</u>	-3 954 667
<u>Differanse</u>	48 474 962

Differansen består av følgende:

25% av permanente forskjeller	48 194 930
Renteberegning konsernbidrag	444 811
<u>Endring skattesats</u>	-164 778
<u>Sum forklart differanse</u>	48 474 962

Betalbar skatt i balansen

Betalbar skatt i skattekostnaden	0
<u>Skattevirkning av konsernbidrag</u>	0
<u>Betalbar skatt i balansen</u>	0

LHL konsern

Note 9 - Skatt

LHL er en skattefri virksomhet med enkelte skattepliktige aktiviteter. Det er gjort en gjennomgang av aktivitetene i selskapene der det er vurdert hvilke aktiviteter det foreligger skatteplikt. Datterselskapene Helseassistanse Holding AS med døtre Vertikal Helse og Helseassistanse AB er skattepliktige virksomheter som påvirker konsernets skattenote.

Beregning av utsatt skatt/utsatt skattefordel og endringer i utsatt skatt/utsattskattefordel

Midlertidige forskjeller som inngår i grunnlaget for utsatt skatt/skattefordel

	2016	2015
Anleggsmidler	-1 101 327	-14 506
Immaterielle eiendeler	202 980 698	0
Fordringer	-130 305	-1 890
Varebeholdning	-57 399	0
Pensjoner	-2 672 234	-540 718
Begrensning av rentefradrag mellom nærstående	-11 991 093	0
Sum midlertidige forskjeller	187 028 340	-557 114
Underskudd til fremføring	-13 360 119	-48 547 209
Grunnlag for utsatt skatt/skattefordel i balansen	173 668 221	-48 547 209
Utsatt skatt/skattefordel(-)	41 671 938	-12 136 802
Ikke oppført utsatt skattefordel	2 877 862	-12 136 802
Utsatt skatt/skattefordel i regnskapet (-)	44 549 800	0

Grunnlag for skattekostnad, endring i utsatt skatt og betalbar skatt

Resultat før skattekostnad	80 621 442	12 614 748
Permanente forskjeller	-114 339 527	25 773 818
Endring i midlertidige forskjeller	32 365 301	507 939
Skattepliktig inntekt (grunnlag for betalbar skatt i balansen)	-1 352 784	-12 651 131
Består av:		
- Fremførbart underskudd	-13 360 120	0
- Grunnlag for betalbar skatt i balansen	12 007 336	0

Fordeling av skattekostnaden

Betalbar skatt	3 001 834	0
Endring i utsatt skatt/skattefordel	-8 154 757	-12 136 802
Andel utsatt skattefordel ikke balanseført	0	-12 136 802
Sum skattekostnad	(5 152 923)	(0)

Avstemming av årets skattekostnad

Regnskapsmessig resultat før skattekostnad	80 621 442	12 614 748
Beregnet skatt 25%	20 155 361	45 052 379
Skattekostnad i resultatregnskapet	-5 152 923	0
Differanse	25 308 283	45 052 379

Differansen består av følgende:

25% av permanente forskjeller	-28 584 882	45 052 379
25% av midlertidige forskjeller tidligere ikke balanseført	-1 337 945	0
Endring skattesats	1 736 682	0
Ikke balanseført utsatt skattefordel	2 877 862	0
Sum forklart differanse	-25 308 283	45 052 379

Betalbar skatt i balansen

Betalbar skatt i skattekostnaden	3 001 834	0
Betalbar skatt i balansen	3 001 834	0

Note 10 – Anlegg
LHL mor

	Driftsløsøre	IKT/Med.tek.utstyr	Bygning/Tomter	Sum
Anskaffelseskost 1.1	4 989 751	16 732 074	371 516	22 093 341
Tilgang i hht omorg i konsern 2016	29 592 006	117 345 526	24 711 164	171 648 696
Tilgang	4 269 321	16 446 354	1 158 597	21 874 271
Avgang	-789 788	-1 691 751	-6 903 869	-9 385 408
Anskaffelseskost 31.12	38 061 290	148 832 203	19 337 408	206 230 900
Akkumulerte avskrivninger 1.1	4 439 710	5 818 791	-	10 258 501
Akk. avskr i hht omorg. i konsern 2016	18 495 272	75 857 464	8 643 835	102 996 571
Akkumulert avskrivning avgang	-591 312	-1 691 754	-2 568 256	-4 851 322
Årets avskrivninger	3 556 932	21 118 255	2 874 368	27 549 555
Akkumulerte avskrivninger 31.12	25 900 602	101 102 756	8 949 947	135 953 305
Akkumulerte nedskrivninger 1.1	-	-	-	-
Akkumulerte nedskrivning avgang	-	-	-	-
Årets nedskrivninger	-	-	-	-
Akkumulerte nedskrivninger 31.12	-	-	-	-
Bokført verdi 1.1	550 041	10 913 283	371 516	11 834 840
Bokført verdi 31.12	12 160 688	47 729 447	10 387 461	70 277 595
Årets resultatførte avskrivninger/nedskrivninger	3 556 932	21 118 255	2 874 368	27 549 555
Avskrivningssats	20-30%	20-30%	0 %	20-30%

Note 10 – Anlegg

LHL konsern

	Driftsløsøre	Bygninger	Tomter	Sum
Anskaffelseskost 1.1	168 659 362	501 899 539	26 275 651	696 834 552
Kjøp Vertikal Helse AS	21 784 616	0	0	21 784 616
Tilgang	21 184 595	3 562 989	-	24 747 584
Avgang	-2 485 723	-92 896 881	-2 700 000	-98 082 604
Anskaffelseskost 31.12	209 142 849	412 565 648	23 575 651	645 284 148
Akkumulerte avskrivninger 1.1	104 590 441	157 448 220	-	262 038 661
Kjøp Vertikal Helse AS	14 757 572			14 757 572
Akkumulert avskrivning avgang	-2 283 063	-14 067 806	-	-16 350 869
Årets avskrivninger	26 393 799	19 981 180	-	46 374 979
Akkumulerte avskrivninger 31.12	143 458 749	163 361 594	-	306 820 343
Akkumulerte nedskrivninger 1.1	-	100 816 576	574 827	101 391 403
Akkumulerte nedskrivninger avgang	-	-	-	-
Årets nedskrivninger	-	-88 880 147	650 000	-88 230 147
Akkumulerte nedskrivninger 31.12	-	11 936 429	1 224 827	13 161 256
Bokført verdi 1.1	64 068 921	243 634 743	25 700 824	333 404 488
Bokført verdi 31.12	65 684 100	237 267 625	22 350 824	325 302 549
Årets resultatførte avskrivninger/nedskrivninger	26 393 799	-68 911 767	650 000	-41 867 968
Avskrivningssats	10-30%	2 %	0 %	

Reversering av nedskrivning

Som følge av mottatt bud og avgitt budaksept, er tidligere års nedskrivninger av eiendomsverdien på Feiring reversert, og EK-situasjonen i selskapet Feiring Eiendom rettet opp.

LHL-konsern

	Goodwill	Merkevare	Kundelister	Leverandøravt.	Andre	Sum
Anskaffelseskost 1.1	-	-	-	-	-	-
Kjøp Vertikal Helse AS	-	-	-	-	6 383 431	6 383 431
Tilgang	223 260 971	69 991 910	129 984 979	21 002 317	676 629	444 916 806
Avgang	-	-	-	-	-	-
Anskaffelseskost 31.12	223 260 971	69 991 910	129 984 978	21 002 318	7 060 060	451 300 237
Akk avskrivninger1.1	-	-	-	-	-	-
Kjøp Vertikal Helse AS	-	-	-	-	4 234 032	4 234 032
Akk. avsk. avgang	-	-	-	-	-	-
Årets avskr.	14 884 065	4 666 127	8 665 665	4 666 715	1 025 700	33 908 272
Akk. avskr	14 884 065	4 666 127	8 665 665	4 666 715	5 259 732	38 142 304
Akk. nedskrivninger	-	-	-	-	-	-
Akk nedskr. Avgang	-	-	-	-	-	-
Årets nedskrivninger	-	-	-	-	-	-
Akk. nedskr. 31.12	-	-	-	-	-	-
Bokført verdi_1.1	-	-	-	-	2 149 399	2 149 399
Bokført verdi 31.12	208 376 906	65 325 782	121 319 313	16 335 603	1 800 328	413 157 933
Årets avskr/nedskr.	14 884 065	4 666 127	8 665 665	4 666 715	1 025 700	33 908 272
Avsrkiningssats	10%	10%	10%	33%	20 – 30%	

Goodwill

Balansført verdi i konsernet kr 208 376 906 knytter seg til merverdi i forbindelse med Vertikal Helseassistanse Holding AS kjøp av 100% av Vertikal Helse og Nordisk Helseassistanse AB. Goodwill avskrives over 10 år, det er foretatt kr 14 884 065 i avskrivninger i 2016. Goodwill vurderes årlig og nedskrives dersom det er grunnlag for det.

Note 11 – Aksjer

LHL mor

LHL avvirket LHL Holding AS og datterselskapene LHL Eiendom Holding og LHL-klinikkene AS i 2016. Drift og midler ble overført til LHL

Selskap	Forretnings- kontor	Eier / stemmeandel	Anskaffelses- kost	Bokført verdi 2016	Bokført verdi 2015
Aksjer i datterselskap:					
Helseassistanse Holding AS	Oslo	100%	30 000	30 000	0
Spesialisthospitalet AS	Oslo	100%	30 000	30 000	0
Gardermoen Eiendom AS	Oslo	100%	30 000	30 000	0
Gardermoen Drift AS	Oslo	100%	30 000	30 000	0
Osebergklinikken AS	Oslo	50%	15 000	15 000	0
Glitre Klinikken Eiendom AS	Oslo	100%	5 107 262	5 107 262	0
Krokeide rehab. Eiendom AS	Oslo	100%	20 030 000	20 030 000	0
Skibotn Rehab. Eiendom AS	Oslo	100%	10 030 000	10 030 000	0
Røros Rehab. Eiendom AS	Oslo	100%	60 030 000	60 030 000	0
Feiring Eiendom AS	Oslo	100%	75 559 518	75 559 518	0
LHL Holding AS	Oslo	100 %	198 684 734	0	190 800 134
LHL Astma og Allergi AS	Oslo	100%	30 000	30 000	30 000
LHL Hjerneslag AS	Oslo	100%	30 000	30 000	30 000
Sum aksjer i datterselskap				170 951 780	190 860 134
Andre aksjer og andeler:					
Egenkapitalinnskudd KLP	Oslo		22 161 474	22 161 474	3 238 080
Brisk kompetansesenter	Ålesund	19 %	89 000	89 000	89 000
De 10 humanitære AS	Oslo	10 %	15 000	15 000	15 000
Andelsbidr Ajastealli Brl.	Oslo		122 400	122 400	0
Sum langsiktige investeringer i aksjer				22 387 874	3 342 080
Aksjer:					
AS Fauske Lysverk			174 844	89 700	89 700
DNB Norge			200 994	0	200 994
DNB Europa			9 800	0	9 800
DNB Aktiv 50			22 041	0	22 041
DNB Aktiv 30			104 634	0	104 634
DNB Rentespar			518 181	0	518 181
Samlet verdi aksjer og verdipapirer				22 477 574	4 287 431

Aksjepostene er bokført til laveste av anskaffelseskost og virkelige verdi.

LHL Gruppen

Aksjeposten er bokført til laveste anskaffelseskost og virkelige verdi. Følgende selskap inngår i LHL konsernet og er bokført i LHL Holding AS eller datterselskap (til laveste av anskaffelseskost og virkelige verdi).

Selskap	Forretnings- kontor	Eier / stemmeandel	Anskaffelses- kost	Bokført verdi 2016	Bokført verdi 2015
Andre aksjer og andeler:					
Egenkapitalinnskudd KLP	Oslo		22 161 474	22 161 474	19 716 662
Brisk kompetansesenter AS	Ålesund	19 %	89 000	89 000	89 000
De 10 humanitære AS	Oslo	10 %	15 000	15 000	15 000
Sum langsiktige aksjer				22 265 474	19 820 662
Aksjer:					
AS Fauske Lysverk			174 844	89 700	89 700
DNB Norge			200 994	0	200 994
DNB Europa			9 800	0	9 800
DNB Aktiv 50			22 041	0	22 041
DNB Aktiv 30			104 634	0	104 634
DNB Rentespar			518 181	0	518 181
Andre aksjer			500	500	500
Sum aksjer og verdipapirer				90 200	945 850
Samlet verdi langsiktige aksjer				22 355 674	20 766 512

Selskap som inngår i LHL Konsern

Selskap	Forretn.- kontor	Eier/ stemme- andel	Anskaffelses- -kost	Bokført verdi 2016	Bokført verdi 2015
Aksjer i datterselskap:					
LHL Helseassistanse Holding	Oslo	100%	30 000	30 000	0
LHL Holding AS	Oslo	100 %	198 684 734	0	190 800 134
Sum aksjer i datter				30 000	190 800 134

Datterselskap i Helseassistansanse Holdig As og LHL Holding AS

Selskap	Forretn.-kontor	Eier/ stemmeandel	Anskaffelses-kost	Bokført verdi 2016	Bokført verdi 2015
Datterselskap i Helseassistansanse Holding AS					
Vertikal Helse AS	Oslo	100%	402 676 407	402 676 407	0
Datterselskap i LHL Holding					
LHL-Klinikkene AS	Oslo	100 %	70 442 000	0	56 653 156
LHL Eiendom Holding AS	Oslo	100 %	321 005 000	0	95 319 662
LHL Poliklinikk	Oslo	100%	30 000	0	30 000
Sum datterselskaper				402 676 407	152 002 818

Selskap	Forretn.-kontor	Eier / stemmeandel	Anskaffelses-kost	Bokført verdi 2016	Bokført verdi 2015
Datterselskap i Vertikal Helse AS og LHL Eiendom Holding AS					
Vertikal Helse AS					
Nordisk Hälsoassistans AB	Stockholm	100%	438 413	438 413	0
LHL Eiendom Holding AS					
Feiring Eiendom AS	Oslo	100 %	75 000 000	0	0
Røros Rehabilitering Eiendom AS	Oslo	100 %	60 030 000	0	60 030 000
Glitre Klinikken Eiendom AS	Oslo	100 %	85 030 000	0	5 107 262
Skibotsenteret rehabilitering Eiendom	Oslo	100 %	10 030 000	0	10 030 000
Krokeide Rehabilitering Eiendom AS	Oslo	100 %	20 030 000	0	20 030 000
Andelsbidrag Ajastealli Borettslag	Oslo			0	122 400
Sum datterselskaper				438 413	95 319 662

Note 12 - Varebeholdning

LHL mor

	2016	2015
Varelager	13 085 789	677 238
Ukurans	-186 266	-158 296
Netto varebeholdning	12 899 523	518 942

LHL konsern

	2016	2015
Varelager	15 397 351	12 731 706
Ukurans	-186 266	-158 296
Netto varebeholdning	15 211 085	12 573 410

Note 13 - Fordringer

LHL mor

	2016	2015
Kundefordringer	114 153 361	7 452 508
Avsetning til tap	- 6 692 358	-4 875 260
Sum kundefordringer	107 461 003	2 577 248
Andre fordringer	35 806 276	22 476 525
Avsetning til tap	-	-
Sum andre kortsiktige fordringer	35 806 276	22 476 525

LHL-konsern

	2016	2015
Kundefordringer	122 508 536	100 860 678
Avsetning til tap	-6 692 358	-5 025 046
Sum kundefordringer	115 816 178	95 835 632
Andre fordringer	38 973 854	29 182 744
Avsetning til tap	-	-
Sum andre kortsiktige fordringer	38 973 854	29 182 744

Note 14 - Bank

Bundne bankinnskudd:

Selskap	2016	2015
	Skattetrekk	Skattetrekk
LHL	18 473 149	2 042 387
Vertikal Helse AS	2 809 248	0
LHL-Klinikkene AS	0	18 365 272
LHL Eiendom Holding AS	0	4 559
Sum konsern	21 282 397	20 412 218

Øvrige bundne midler:

Type midler	Beløp	Beløp
LHL, Klientkonto Testamentariske gaver	16 873 718	6 722 690
Vertikal Helse AS Innestående på klientkonto	6 648 098	
Sum øvrige bundne midler	23 521 816	6 722 690

Note 15 – Egenkapital

LHL mor

	Driftssikkerhets kapital	Fonds avsetninger	Øvrig egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital 01.01.15	14 000 000	7 195 858	442 227 289	463 423 147
Avkastning R. O Pettersens fond		25 472		25 472
Årets resultat			182 035 848	182 035 848
Egenkapital endringer fra omorg.			8 468 606	8 468 606
Egenkapital 31.12	14 000 000	7 221 330	632 731 743	653 953 073

Det er gjennom årsoppgjørdisponering for 2010 foretatt en fondsavsetning på MNOK 5 som gjelder øremerking av egenkapitalen, herunder etablering av fond for Hjertelig hilsen kampanjen.

LHL konsern

	Driftssikkerhets- kapital	Fonds- avsetninger	Øvrig egenkapital	Sum annen egenkapital
Egenkapital 01.01.	14 000 000	25 434 826	499 967 052	539 401 879
Overført fondsavsetn. til øvrige egenkapital		-18 238 968	18 238 968	0
Skatteeffekt av oppkjøp			2 341 277	2 341 277
Avkastning R.O Pettersens fond		25 472		25 472
Årets resultat			85 774 365	85 774 365
Egenkapital 31.12	14 000 000	7 221 330	606 321 662	627 542 992

Resultatdisponeringer i konsernselskapene

Selskap	Resultat 2016	Resultat 2015
LHL Eiendom Holding AS	-1 645 330	-45 610 303
Feiring Eiendom AS	99 974 630	-4 672 716
Røros Rehabilitering Eiendom	31 937 016	3 903 029
Glitre Klinikken Eiendom AS	-1 079 327	-2 242 122
Skibotn Rehabilitering Eiendom AS	-1 660 101	-248 510
Krokeide Rehabilitering Eiendom AS	-8 490 179	817 306
LHL Holding AS	2 358 190	-48 495 845
LHL	182 035 848	3 467 742
LHL-Klinikkene AS	0	15 558 947
LHL Hjerneslag AS	-5782	75 084
LHL Astma og Allergi AS	-6 218	84
LHL Gardermoen Eiendom (LHL Poliklinikke)	-7 575	481
LHL Gardermoen Drift	-65	0
Spesialisthospitalet	-100	0
LHL Helseassistanse Holding AS	-10 009 422	0
Vertikal Helse AS	5 683 249	0
Sum	299 084 835	-77 446 823
Elimineringer	-213 310 470	90 061 571
Konsernresultat	85 774 365	12 614 748

Note 16 - Gjeld

LHL mor

Langsiktig gjeld

	2016	2015
Forfaller i løpet av 1 år	60 000 000	3 000 000
Forfaller i løpet av 2-5 år	80 000 000	12 000 000
Forfaller senere enn 5 år	0	39 000 000
Pantesikret gjeld	140 000 000	54 000 000
Bokført verdi av eiendommer stillet som sikkerhet	236 669 613	78 433 612

Sikkerhet for pantesikret gjeld er stilt av Feiring Eiendom AS og Glitre Klinikken Eiendom AS.

Kreditrammen pr. 31.12.2016 var på MNOK 23. Rammen er ikke benyttet pr. 31.12.2016.

Kreditrammen er fleksibel og kan benyttes helt eller delvis.

LHL konsern

Langsiktig gjeld

Låntaker	2016	2015
Feiring Eiendom AS	33 210 000	39 850 000
Glitre Klinikken Eiendom AS	28 000 000	28 000 000
LHL	140 000 000	0
LHL vedrørende Røros Rehabilitering Eiendom AS	0	54 000 000
Total pantesikringsgjeld	201 210 000	121 850 000

Forfaller i løpet av 1 år	121 210 000	9 640 000
Forfaller i løpet av 2 – 5 år	80 000 000	66 560 000
Forfaller senere en 5 år	0	45 650 000
Total pantesikret gjeld	201 210 000	121 850 000

Garantiansvar

LHL gruppen har kollektivt stilt sikkerhet for all ekstern gjeld. Her inngår aksjeverdier i døtre, bankinnskudd, fast eiendom og konsernmellomværende.

Lånetaker	Pantsatt eiendom	Bokført verdi	
		stillet som sikkerhet	Lånebeløp
LHL	Feiringklinikken	169 031 691	155 000 000
Feiring Eiendom AS	Feiringklinikken	169 031 691	33 210 000
Glittre Klinikken Eiendom AS	Glittreklinikken	67 637 912	28 000 000

Kausjonistansvar og sikkerhetstillelser

Sikkerhetsstiller	Pantsatt objekt/eiendom	Til sikkerhet for lån	
			Beløp
LHL	Selvskyldnerkausjon	Ethvert mellomværende	100 000 000
LHL	Selvskyldnerkausjon	Etthvert mellomværende	150 000 000
Feiring Eiendom AS	Årnesveien 9 og 23		115 000 000
LHL		Glittre Klinikken Eiendom	111 292 096
Glittre Klinikken Eiendom AS	Glittreklinikken	Ethvert mellomværende	85 000 000
Glittre Klinikken Eiendom AS	Glittreklinikken		47 500 000
Glittre Klinikken Eiendom AS	Glittreklinikken	Ethvert mellomværende	2 000 000
Skibotn Rehabilitering Eiendom	Skibotn	Konsernlån	47 500 000
Krokeide Rehabilitering Eiendom AS	Krokeide	Konsernlån	47 500 000

LHL-gruppen har avgitt sikkerhetsstillelse for oppkjøpsfinansiering av Vertikal Helseassistanse AS. Opprinnelig lån ble gitt med MNOK 155 i lån, og MNOK 40 som kassakredittramme. Lånene er ytt av Handelsbanken. Som sikkerhet for lånene er gitt 2. prioritets pant på MNOK 150 mot eiendommen Feiring. I tillegg er det gitt factoringpant på MNOK 270 mot kundefordringer. I tillegg er avgitt pant i driftstilbehør på MNOK 270.

Covenantskrav

LHL gruppen har covenantskrav fra banken tilsvarende egenkapitalandel på 30% for gruppen pr 31.12.16, samt EBITDA (driftsresultat før av-/nedskrivninger og finansposter) på kr 50 mill for gruppen pr. 31.12.16, eksklusiv eventuelle salgsgevinster som convenants knyttet mot lån i DNB

Som convenants mot Handelsbanken som ny hovedbankforbindelse, foreligger følgende convenants: EK 40%, samt "leverage ratio" på maksimalt 3,25 målt som gjeld/EBITDA (justert).

Note 17 - Nedlagte lag og fylkeslag

LHL mor

Lokallag:

Ved nedleggelse av lokallag, overføres gjenstående midler til LHL sentralt. Dette bokføres som kortsiktig gjeld. Dersom laget ikke blir reetablert innen 4 år, disponerer LHL midlene til bruk for LHLs målgruppe lokalt eller i fylket. Sentralstyret har vedtatt at dette gjennomføres ved at midlene stilles til disposisjon for de resterende lagene i aktuelt fylke. I fylker med fylkesutvalg som har egen økonomi, overføres midlene til fylkesutvalget. I fylker der fylkesutvalget ikke har egen økonomi, føres midlene inn i fylkets balanse som kortsiktig gjeld for LHL. Midlene disponeres deretter av lagene i fylket etter vedtak på en lagsamling. Pr 31.12.2016 er kr 656 000 ført som gjeld til nedlagte lag.

Fylkeslag:

I forbindelse med avvikling av fylkeslag og etablering av fylkesutvalg uten egen økonomi, ble det overført midler til LHL sentralt. Midlene bokføres som kortsiktig gjeld for LHL, og står til disposisjon for fylket gjennom vedtak på lagsamling. Pr 31.12.2016 er kr 2 879 158 ført som gjeld til fylkeslag.

Interessegrupper:

Interessegrupper i LHL som har eget inntektsarbeid, kan oppbevare oppsparte midler i LHLs balanse. Midlene føres som kortsiktig gjeld for LHL, og står til disposisjon for interessegruppen.

- Alfa 1 Forening
- FHLT

Pr 31.12.2016 er kr 646 284 ført som gjeld til interessegrupper.

Note 18 - Forskning og utvikling

LHL mottar gaver øremerket forskning. Slike midler føres over balansen, og overføres til fond:

I 2016 er det overført midler til:

-LHLs Lungefond	638 655
-LHLs Hjertefond	6 878 999
-Ebba og Marinius Wendelsfond	6 810
Sum overført	7 524 464

Note 19 – Leieavtaler

LHL mor

Selskapet har følgende leieforpliktelser hvor alle leiene indeksreguleres årlig i henhold til Statistisk Sentralbyrås konsumprisindeks.

Bygg	Kostnadsført	Leieperiode
Administrasjon	4 415 908	15.05.11 - 14.05.21
Blåbyen Eiendom Feiring	779 040	13.04.11 - 31.12.26
Trondheim	802 704	01.01.15 - 30.04.20
Nærland	2 795 712	01.01.16 - 31.12.22
Bergen	3 080 000	01.01.16 - 31.12.36
Røros	3 208 331	15.09.16 - 15.09.28
Krokeide	90 069	Avsluttet 31.03.16
Sum eksterne husleier	15 171 764	
Feiringklinikken	23 033 761	01.01.10 – 31.12.18
Glittreklinikken	18 577 332	01.01.10 – 31.12.18
Skibotn Rehabilitering	2 645 016	01.01.10 – 31.12.18
Krokeide	256 779	Avsluttet 30.04.16
Røros Rehabilitering	7 419 284	Avsluttet 15.09.16
Sum konserninterne husleier	51 932 172	
Totale leieforpliktelser	67 103 936	

LHL Konsern

Utleier		Leieperiode
Sum eksterne leieforpliktelser LHL mor listet ovenfor	15 171 764	
Vertikal Helse Sandnes	306 740	01.01.14 - 01.04.17
Vertikal Helse Oslo	5 022 137	01.01.13 - 01.01.23
Nordisk Helseassistanse Holding Stockholm	750 000	01.02.16 - 31.12.17
Leieforpliktelser totalt konsern	21 250 641	

Det er mottatt bud på eiendommen Feiring. Budet er akseptert. Et endelig salg forutsetter en 15 års leieavtale mellom ny eier og LHL. Leiebeløpet er satt til MNOK 12 pr. år og forutsettes å være en "bare house"- avtale. Ved regnskapsavleggelsen er slik er slik leieavtale ikke signert.

Note 20 – Felles kontrollert virksomhet

Konsern

Investeringen i Osebergklinikken skjedde i desember 2016 og eies 50% sammen med Norlandia AS. Investeringen er vurdert etter egenkapitalmetoden

<u>Selskap</u>	<u>Investert beløp</u>
Osebergklinikken AS	15 000
Resultatandel	-15 000
Totalt	0

Note 21 – Aktivitetsregnskap

LHL er medlem i stiftelsen Innsamlingskontrollen i Norge. Stiftelsens retningslinjer krever at det i tillegg til ordinært regnskap etter regnskapsloven avlegges et aktivitetsregnskap. Hensikten med dette regnskapet er å vise hvordan innsamlede midler er anskaffet, og hvordan pengene er anvendt til formålet. Noten omfatter kun den delen av aktiviteten til LHL som er innsamlingsbasert. Her inngår ikke aktiviteter som lotteri eller omsetning i butikk eller helsetjenester. Prinsippet som er benyttet i fremstillingen er at det er fremstilt regnskaper for de enkelte innsamlingsaktivitetene med tilhørende kostnader. Administrasjonskostnader er i tillegg tildelt.

Innsamlingsprosenten fremkommer ved at det er gjort fratrukk for direkte kostnader knyttet til aktiviteten, samt administrasjonskostnader knyttet til i hovedsak personell. Medlemskontingenter er vist brutto med den delen av medlemskontingenten som tilfaller LHLs lokallag vist som brukt til formålet.

<u>Hovedaktivitet</u>	<u>Beløp i hele 1.000</u>	<u>Andel brutto ansk</u>	<u>Andel disp til formål</u>
Medlemskontingent brutto til LHL	-15 832	18,8%	
Privatmarkedet	-35 873	42,6%	
Bedriftsmarkedet	-817	1,0%	
Gaver	-31 681	37,1%	
Brutto anskaffelse av midler	-84 203	100%	
Kostnader ved anskaffelser av midler	28 668	-34,0%	
Netto anskaffelse av midler	-55 535	66,0%	
Administrasjon	5 151	-6,1%	
Disponibelt til formålet	-50 384	59,8%	100,0%
Lokale og regionale aktiviteter	10 079	-12,0%	-20,0%
Utvikling og støtte til kurs	1 657	-2,0%	-3,3%
Helsefaglig kommunikasjon og helseopplysningsarbeid	7 497	-8,9%	-12,5%
Kommunikasjon og informasjon	6 319	-7,5%	-8,3%
Arbeid med Astma og Allergi og Hjerneslag	4 188	-5,0%	-15,6%
Annet organisasjonsarbeid	7 850	-9,3 %	-6,0%
Klinikk og organisasjonsarbeid	3 026	-3,6%	-80,6%
Sum organisasjonsarbeid	40 616	-48,2%	-80,6%
Årsresultat	-9 768		

Medlemsinntekter

40% av de totale medlemskontingentene fordeles videre til lokallag der medlemmet har tilhørighet. I denne oversikten vises 100% av medlemskontingenter som anskaffelse av midler. 40% andelen som utdeles til lokallagene, ligger under organisasjonsarbeid på linjen lokale og regionale aktiviteter. I selskapets regnskap vises inntekten netto.

Privatmarkedet

LHL har hatt følgende innsamlingsaksjoner i 2016:

Kalenderaksjon
Påskeaksjon
Sommeraksjon
Høstaksjon
Juleaksjon
LHL venn

Bedriftsmarkedet

LHL har inngått produktavtaler med enkelte bedrifter

Gaver

LHL mottar testamentariske gaver, minnegaver og andre gaver. Har giver øremerket gavene, overføres midlene til stiftelsene LHL Hjertefond, LHL Lungefond eller LHL Støttefond, og er ikke inntektsført i LHL.

Kostnader

I kostnader ligger kostnader direkte knyttet til innsamlede midler.

Administrasjonskost

Administrasjonskostnad består av personalkostnader knyttet til administrasjon av innsamlede midler.

Lokale og regionale aktiviteter

I lokale og regionale aktiviteter ligger 40% av medlemskontingentene, da disse midlene deles ut til lokallag til bruk for lokale aktiviteter. Se også omtale under medlemsinntekter ovenfor.

Utvikling og støtte til kurs

LHL utvikler og holder kurs, slik som Triminstruktørkurs og Livredderskolen. Eventuelle kursinntekter er trukket fra.

Helsefaglig kommunikasjon og helseopplysningsarbeid

Her ligger aktiviteter knyttet til opplysningsarbeid for medlemmer og pasientgrupper som LHL retter seg mot. Arbeidet omfatter praktisk opplysning og informasjon om sykdom, og det å leve med sykdom. Her ligger også kostnader til drift av åpen linje "spør eksperten", hvor personer kan få opplysning og veiledning.

Kommunikasjon, informasjon

Her inngår arbeid med kommunikasjon mot medlemmer, interessegrupper, myndighetspersoner og media gjennom ulike kanaler som Det nytter, sosiale medier og politisk påvirkningsarbeid.

Arbeid med astma, allergi og hjerneslag

LHL startet satsing på områdene astma, allergi og hjerneslag i 2015. Det drives informasjonskampanjer og opplysningsarbeid på områdene.

Annet organisasjonsarbeid

Her inngår arbeid mot LHLs lokallag og medlemsmasse, og interessegruppene i LHL.

Klinikk og organisasjonsarbeid

Her inngår kostnader til utvikling av LHLs helsetjenester og organisasjon.

Til landsmøtet i Landsforeningen for hjerte- og lungesyke

Uavhengig revisors beretning

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Landsforeningen for hjerte- og lungesykes årsregnskap som viser et overskudd i selskapsregnskapet på kr 182 035 848 og et overskudd i konsernregnskapet på kr 85 774 365. Årsregnskapet består av:

- selskapsregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2016, resultatregnskap og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper, og
- konsernregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2016, resultatregnskap og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening:

- er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter
- gir det medfølgende selskapsregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til Landsforeningen for hjerte- og lungesyke per 31. desember 2016 og av selskapets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.
- gir det medfølgende konsernregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til konsernet Landsforeningen for hjerte- og lungesyke per 31. desember 2016 og av konsernets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet og konsernet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

PricewaterhouseCoopers AS, Postboks 748 Sentrum, NO-0106 Oslo

T: 02316, org.no.: 987 009 713 MVA, www.pwc.no

Statsautoriserte revisorer, medlemmer av Den norske Revisorforening og autorisert regnskapsførerelskap

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av årsberetningen, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og generalsekretærs ansvar for årsregnskapet

Styret og generalsekretær (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet er ledelsen ansvarlig for å ta standpunkt til selskapets og konsernets evne til fortsatt drift, og på tilbørlig måte å opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avvirket.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å

håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.

- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets eller konsernets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av regnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i regnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifierer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.
- innhenter vi tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis vedrørende den finansielle informasjonen til enhetene eller forretningsområdene i konsernet for å kunne gi uttrykk for en mening om det konsoliderte regnskapet. Vi er ansvarlige for å lede, følge opp og gjennomføre konsernrevisjonen. Vi alene er ansvarlige for vår revisjonskonklusjon.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Oslo 11. mai 2017

PricewaterhouseCoopers AS

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Hans-Christian Berger', is written over the printed name.

Hans-Christian Berger
Statsautorisert revisor